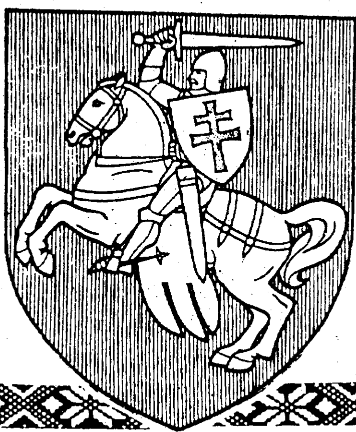

ЖЫВЕ БЕЛАРУСЬ!

ПРАМЕНЬ

Красавік 1996 г.
N 4 (0016)
Цана 5 санцімаў

Штомесячная ілюстратыўная газета беларусаў Латвіі ● Заснавана ў снежні 1994 года ● Рэгістрацыйнае пасведчанне N 1596

Падпісанне беларуска-расійскага дагавора

Падзеяй, да якой нашы народы імкнуліся ўсе гады, назваў Прэзідэнт А. Лукашэнка дагавор аб стварэнні Супольніцтва Суверэнных Рэспублік.

Пасля выступленняў перад членамі афіцыйнай дэлегацыі ў Георгіеўскай зале Крамля кіраўнікі дзвюх дзяржаў падпісалі Дагавор аб утварэнні Супольніцтва Суверэнных Рэспублік. Затым Аляксандр Лукашэнка і Барыс Ельцын у суправаджэнні патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі Алексія II праз Святыя сені выйшлі на Красны ганак і спусціліся на Саборную плошчу Крамля, дзе яшчэ раз выступілі перад грамадзянамі Беларусі і Расіі, якія сабраліся тут.

Гаворачы аб мэце падпісання дагавора, Ельцын, у прыватнасці, сказаў: "Мы хочам, каб трактары "Беларусь" і аўтамабілі "БелАЗ" сталі канкурэнтаздольнымі на сусветным рынку. І тады праца цэлых пакаленняў расіян і беларусаў не будзе дарэмнай. Мы хочам, каб цюменская нафта ішла на экспарт пасля яе перапрацоўкі на наваполацкім камбінаце. І тады стануць багацейшымі і расіяне, і беларусы".

Прэзідэнт А. Лукашэнка сказаў: "Перш за ўсё я хачу падкрэсліць, што развіццё нашых адносінаў з Расіяй адбываецца на аснове раўнапраўя і справядлівага ўліку інтарэсаў дзвюх краін і народаў. Ва ўсіх органах міждзяржаўнага супрацоўніцтва Беларусь і Расія будуць мець выключна роўныя правы. Ні адно пытанне, якое закранае інтарэсы Беларусі, не можа быць разгледжана без яе ўдзелу з правам рашаючага голасу. Таму заявы аб тым, што Беларусь ператвараецца ў Паўночна-Заходні край, уключаецца ў састаў Расіі, — гэта наўмысная і нахабная хлусня.

Беларусь і Расія зыходзяць з таго, што ў рамках створанага імі Саюза яны ў поўным аб'ёме захоўваюць свае суверэнныя правы. Гэта, у прыватнасці, азначае, што на тэрыторыі Беларусі будуць дзейнічаць заканадаўчая, выканаўчая і судовая ўлады толькі нашай дзяржавы. Таму ні аб якой страце незалежнасці, здачы суверэнітэту размова не ішла і не ідзе.

Я хачу, каб вы зразумелі, што мы не ствараем новую дзяржаву, а фарміруем саюз дзвюх дзяржаў. Гэта дасць магчымасць аб'яднаць нашы рэсурсы для вырашэння найбольш сур'ёзных праблем, якія стаяць перад нашымі народамі".

СЛОВА Ў АБАРОНУ МОВЫ

Больш за пяцьдзесят грамадскіх, палітычных і культурных арганізацый, занепакоеных лёсам беларускай мовы, правялі пад эгідай Таварыства беларускай мовы нацыянальную навуковую канферэнцыю.

У выступленнях дакладчыкаў была дадзена гістарычная, палітычная і лінгвістычная ацэнка становішча, у якім аказалася беларуская мова ў розныя перыяды развіцця дзяржавы і грамадства.

Усе, хто выходзіў на трыбуну канферэнцыі, былі аб'яднаны адным жаданнем: надаць беларускай мове ва ўсіх сферах жыцця грамадства дастойны статус, вызначаны ў Канстытуцыі Беларусі як дзяржаўны. Прапаноўваліся розныя шляхі далейшага развіцця сучаснай беларускай мовы, адзначалася неабходнасць у актыўнай яе прапагандзе сярод студэнцтва, школьнікаў, на вытворчасці, у сродках масавай інфармацыі і сярод вернікаў розных канфесій. Удзельнікамі канферэнцыі прыняты звароты да Старшыні Вярхоўнага Савета, дэпутатаў парламента, урада краіны, а таксама да вернікаў хрысціянскіх канфесій у Беларусі. У рэзалюцыі канферэнцыі ў ліку першачарговых запісана патрабаванне аб стварэнні бесперапыннай сістэмы беларускамоўнай адукацыі — ад дзіцячага садка да ВНУ, аб забеспячэнні выдання падручнікаў на беларускай мове па ўсіх дысцыплінах і для ўсіх тыпаў навучальных устаноў.

Больш падрабязна пра названую канферэнцыю будзе расказана ў наступным нумары нашай газеты.

Абазначаны планы і накірункі

Справаздача аб сустрэчы прадпрымальнікаў-беларусаў Латвіі

Першы вясенні месяц — якраз тая пара, калі разам з прыродаю абуджаецца і дзелавая актыўнасць бізнесменаў. Гэтым і тлумачыцца тая зацікаўленасць, якую яны праявілі да аб'яўленай на сярэдзіну сакавіка сустрэчы прадпрымальнікаў-беларусаў Латвіі.

Сустрэчу адкрыў Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусь у Латвіі Валянцін Уладзіміравіч Вялічка. Ён сказаў: мы сабраліся для таго, каб пагаварыць аб тых разнастайных момантах, якія маюцца сёння ў нашых гандлёва-эканамічных адносінах. Я ўдзячны таму, што на нашу сустрэчу прыехалі прадстаўнікі нашай дзяржавы, якія прымуць удзел у размове і дадуць змястоўныя адказы на пытанні, якія ўзнікнуць.

Пасол Вялічка прадставіў сабраўшымся начальніка ўпраўлення знешнеэканамічных сувязяў Міністэрства знешнеэканамічных сувязяў Рэспублікі Беларусь спадара Хуцылая Аляксандра Аляксандравіча, а таксама намесніка начальніка таможанных падаткаў Таможаннага камітэта Рэспублікі Беларусь спадара Каратышкіна Вячаслава Іванавіча, спадарыню Мілту Гролс, старшага рэферэнта аддзела СНД Міністэрства эканомікі Латвіі.

У сустрэчы прымаюць удзел прадстаўнікі беларускай дыяспары Латвіі, уваходзячыя ў суполкі "Світанак", "Прамень", "Уздым", якія з вялікай надзеяй вітаюць нашы сувязі.

Спадар Вялічка працягваў: мы хацелі б сказаць, што нашы адносіны паміж Латвіяй і Беларуссю развіваюцца даволі паспяхова. У нас сёння няма тых палітычных пытанняў, якія маглі б у якімсьці напрамку ці ў якойсьці сферы прыпыніць нашы двухбаковыя ўзаемакарысныя дабрасуседскія адносіны. Беларусь і Латвія сёння — адзіныя пакуль з суседзяў падпісалі і ратыфікавалі Дагавор аб дэмілітацыі і дэмаркацыі граніцы і абмяняліся ратыфікацыйнымі граматамі.

Падпісаны Дагавор аб прававой дапамозе, што дае магчымасць і Беларусі і Латвіі поўнасцю праводзіць усе прававыя пытанні ў адпаведнасці з тымі нарматыўнымі заканадаўчымі актамі, якія ёсць у той ці іншай краіне. Падпісаны Дагавор аб адмене двайнога падаткаабкладання, у бліжэйшы час будуць разгледжаны пытанні, якія жыццёва важны: аб узаемнай абароне інвестыцый, аб прызнанні сертыфікат.

Мы сёння на сустрэчы хацелі б зрабіць падрабязны аналіз дзейнасці за мінулы год, высказацца па тых праектах, момантах і напрамках дзейнасці, якія мы бачым у нашых двухбаковых адносінах. Аб усім гэтым будзе Інфармацыйны даклад, з якім выступіць гандлёвы прадстаўнік Пасольства Леанід Аляксандравіч Ананіч. Мы хацелі б адказаць на цэлы шэраг пытанняў. Так, у прэсе паяўляецца, што Беларусь ужо не самастойная дзяржава, паколькі ідзе інтэграцыя з Расіяй, ці можа стане якойсьці заходняй вобласцю, прыдаткам. Мы паспрабуем адказаць на гэтыя пытанні, больш таго, хацелі б запрасіць усіх вас да добрага супрацоўніцтва. У нас намеціліся добрыя тэндэнцыі, і Леанід Аляксандравіч назаве гэтыя лічбы. Калі ўзяць за прыклад 1992-ы год, у якім быў найвышэйшы пункт нашых узаемакарысных гандлёва-эканамічных адносін, то ў 1993-м годзе назіралася зніжэнне больш чым у тры разы. У 1994-м годзе становішча ўжо выраўнілася, а ў мінулым годзе выйшлі на максімальны ўзровень.

Спадар Вялічка прадастаўляе слова гандлёваму прадстаўніку Пасольства Беларусі спадару Ананічу. Ён выразіў упэўненасць, што даная сустрэча стане яшчэ адным імпульсам, на погляд беларускага боку, шчасліва складваючыхся ўзаемаадносін — эканамічных і гаспадарчых — паміж двума краінамі.

Хацелася б пачаць сваё выступленне, сказаў далей спадар Ананіч, з маленькага казуса ці маленькай сітуацыі, якая здарылася ў мінулым годзе ў адсутнасць спадара Пасла. Раздаецца званок, і журналіст з настойлівасцю, якой могуць валодаць журналісты вольнай прэсы, пытае: мы правялі апытанне на вуліцах Рыгі. Высветлілася, што 25 працэнтаў рыжан не ведаюць, што Латвія граніччыць з Беларуссю. Як вы на гэта глядзіце? Разгубіўшыся спачатку, усё ж знайшоўся адказаць: лепш было б звярнуцца з гэтым пытаннем да міністра адукацыі. Здаецца, трапны даў адказ, але ж на душы было ўсё ж ніякавата. А сёння, ідучы на гэтую сустрэчу, рашыў: скажу вам і пакаюся: гэта ўвялі ў зман рыжан, канешне, мы, беларусы. І вось як. Латышы — народ музычны, а ў Рызе асабліва любяць песні і ведаюць, што з песні слова не выкінеш. Дык вось, паважаныя, у нашай, беларускай і вельмі папулярнай зараз песні пяецца ці гаворыцца такое: "между Польшей и Россией, меж Литвой и Украиной полька белорусская"... Няма ў песні слова "Латвія".

Я з жарту пачаў сваё выступленне, каб звярнуць вашу ўвагу, што мы на самай справе

(Працяг на 2-й стар.).

Весткі з Бацькаўшчыны

●

БЕЛАРУСКІ хельсінкскі камітэт (БХК), старшынёй якога з'яўляецца вядомы пісьменнік Васіль Быкаў, выказаў занепакоенасць у звароце да міністра адукацыі і навукі В. Стражава ў сувязі з яго загадам, паводле якога сярод выпускных экзаменаў за курс сярэдняй школы не знайшлося месца беларускай мове (пісьмова). Замест яе ўведзены абавязковы пісьмовы экзамен па рускай мове. БХК патрабуе змены памянёнага вышэй міністэрскага загаду, зыходзячы з раўнапраўя беларускай і рускай моў.

●

МАЛОЧНЫЯ прадукты, хлеб, мясныя вырабы дзесяткамі тон плывуць з Беларусі ў Расію. Іх вывозяць прадпрымальныя людзі, набіваючы сабе кішэню, бо за мяжой гэты тавар значна даражэйшы. Недасканаласць мытнага саюза паміж Беларуссю і Расіяй спрыяе спекулянтам і наносіць шкоду бюджэту нашай дзяржавы.

●

Пад старшынствам намесніка прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Русакевіча адбылося чарговае пасяджэнне дзяржаўнай камісіі па падрыхтоўцы новых падручнікаў у гуманітарна-грамадазнаўчай сферы.

На пасяджэнні разглядаліся пытанні падрыхтоўкі да выдання шэрагу падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў па гісторыі, геаграфіі, літаратуры і паліталогіі. Пасля дэталёвага абмеркавання камісія рэкамендавала да выдання два падручнікі па геаграфіі, чатыры па літаратуры і адзін вучэбны дапаможнік па гісторыі. Асобныя рукапісы новых падручнікаў накіраваны аўтарам на дапрацоўку.

●

Прадпрыемствы акцыянернага таварыства "Амкадор", раскіданыя па ўсёй Беларусі, працуюць і ў Пінску. У гэтым палескім горадзе робяць аўтобусы, снегаачышчальнікі, дарожную тэхніку. Каля трыццаці пінскіх аўтобусаў тыпу "Ікарус-280" ужо працуюць на маршрутах абласных цэнтраў рэспублікі, у Салігорску, Барысаве і нават у Маскве.

Пінскі "Ікарус" на 60 працэнтаў збіраецца з вузлоў і дэталей, якія вырабляюцца ў Беларусі, і на 40 — з таго, што пастаўляе Венгрыя. Шнекаротарныя снегаачышчальнікі, выпускаемыя ў Пінску, добра зарэкамендавалі сябе ў раёнах Поўначы. Яны здольныя разграбаць снежныя заносы вышынёй два-тры метры, адкідваючы снег на адлегласць да 50 метраў.

●

У Георгіеўскай зале Крамля А. Лукашэнка, Н. Назарбаеў, А. Акаеў і Б. Ельцын падпісалі Дагавор паміж Беларуссю, Казахстанам, Кіргізіяй і Расіяй аб паглыбленні інтэграцыі ў эканамічнай і гуманітарнай галінах. Гэтым дакументам прадугледжана выраўніванне тэмпаў рэформаў у эканоміцы, уніфікацыя нарматыўна-прававой базы ў галіне эканомікі, стварэнне нармальных плацёжна-валютных адносін з вяртаннем у канчатковым выніку да адзінай валюты, перагляд крэдытнай палітыкі Расіі ў адносінах членаў Садружнасці ў бок расшырэння крэдытаў, а таксама ўвядзенне адзіных стандартаў у сферы адукацыі і сацыяльнай абароны.

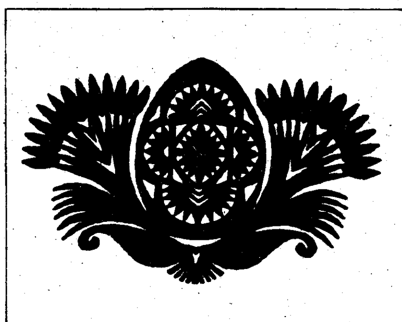
Прэзідэнты дзяржаў — удзельнікаў Дагавора выбралі А. Лукашэнку старшынёй Міждзяржаўнага Савета — галоўнага органа кіравання інтэграцыяй.

●

Сто гадоў таму ў невялічкім гарадку Глыбокае, што ў Віцебскай вобласці, нарадзіўся геніяльны канструктар-наватар, зорка сусветнай авіяцыі Павел Восіпавіч Сухі.

Лёс слыннага сына зямлі беларускай склаўся так, што жыў ён і ствараў свае ўсяму свету вядомыя самалёты далёка ад радзімы. За сваё жыццё Сухі стаў аўтарам 50 арыгінальных самалётаў, больш як 30 з іх былі выраблены і выпрабаваны. Многія з яго самалётаў (СУ-27, СУ-25, СУ-24М, СУ-24МР) эксплуатуюцца сёння не толькі арміямі краін СНД, але і Польшчы, Чэхіі, Венгрыі, Ірака, Сірыі, Індыі, Кітая і многіх іншых краін свету. Адна з "жалезных птушак" днямі трапіла на радзіму свайго стваральніка. Самалёт СУ-17 падарылі гораду Баранавіцкае авіяпрадпрыемства і мінскае аддзяленне "Комплекс-банка".

Раённая газета "Веснік Глыбоччыны" аб'явіла конкурс, дзе "пасадзіць" у горадзе "жалезную птушку". Як-ніяк у даўжыню яна 21 метр, а размах яе крылаў — 16 метраў.

Хрыстос Уваскрэс

Шчыра віншую чытачоў газеты "Прамень" і ўсіх набожных сяброў Богам благаслаўленных беларускіх таварыстваў Латвіі. Заўсёды радуюся свабодзе Вашай Богалюбівай і Богаахоўнай Радзімы, радуюся, што кожны з Вас можа мець зносіны на сваёй роднай мове, бо ваша мова вялікая і багатая, ёй уласціва адметная, каштоўная для кожнага з вас незвычайная мілагучнасць, што з'яўляецца годнасцю і нацыянальным гонарам. Не пакідайце ж яе ды мужна ўмацоўвайце сваю мову.

Хрыстос Уваскрэс, і мы вольна святкуем перамогу над вечнай смерцю, перамогу над пеклам, перамогу над сіламі цемры, свавольства і беззаконнасці.

Хрыстос Уваскрэс, і мір, любоў і міласць Божая напоўняць сэрцы нашы. Мір — гэтае слова гучыць на вуснах усіх народаў свету, бо хто з вас не хоча міру на Зямлі? Але мір, як гэта дзіўна, нараджаецца не на вуснах, а ў сэрцах нашых і напаўняе нас і пераліваецца на нашы хатнія цэрквы — сем'і нашы, на сяброў нашых, на блізкіх нашых. <222>н умацоўвае нас і варожасць знікае, і ўсялякая сям'я, таварыства, дзяржава не будуць існаваць, калі не будзе ў іх міру, міру душэўнага, міру духоўнага, таго міру, дзеля якога і Сын Гасподні прыйшоў у свет і пацярпеў, і быў распяты, і дзеля нас, людзей, і нашага дзеля выратавання і ўваскрэс, каб вызваліць нас ад вечнай смерці. Мір у сэрцы нашым — гэта новае жыццё, гэта збаўленне ад рабства грэху, ад рабства д'ябла, ад рабства вечнай смерці, гэта неперадаваемая сродкамі пісьма радасць духоўная, якая ўзрастае і з'ядноўвае нас усіх.

Дарагія мае! Яшчэ радуюся, што вы маеце свой друкаваны орган, праз які я маю магчымасць павіншаваць Вас з гэтым святам, вялікім і міравыратавальным. Святам Свят — Светлым Уваскрэшаннем Госпада нашага Ісуса Хрыста! Радуюся, што station...

Малітоўна жадаю ўсім духоўнай радасці, міру, здароўя, дабрабыту, і ды азорыць сэрцы нашы Уваскрэшаны Госпадзі наш Ісус Хрыстос светам міру, любові і надзеі.

Ваісціну Уваскрэс Хрыстос!

Настаяцель Рыжскага кафедральнага сабора Нараджэння Хрыстова ігумен Амвросій.

Валікадне Хрыстова, 1996 г.

Гэта мы павінны ведаць

ВІЗЫ ПАДЗЕШАВЕЛІ

Як паведамілі ў Пасольстве Рэспублікі Беларусь, па хадайніцтву Пасольства перад Урадам Беларусі зніжаны консульскі збор за выдачу шматразовых гасцявых віз на ўезд у Беларусь, а таксама транзітных беларускіх віз для асоб без грамадзянства (грамадзян былога СССР), якія стала пражываюць у Латвіі.

З 1 красавіка 1996 года шматразовая віза на ўезд у Беларусь для сустрэчы з блізкімі сваякамі каштуе 15$, аднаразовая транзітная віза — 5$, двухразовая транзітная — 7$, шматразовая транзітная — 10$.

Калі ў заяўніка адсутнічаюць доказы таго, што ён знаходзіцца ў блізкім сваяцтве з асобай, якая пражывае ў Беларусі, выдаецца толькі аднаразовая віза і толькі пры наяўнасці запрашэння, выданага органамі ўнутраных спраў Беларусі.

З 1 красавіка 1996 года адбыліся змены і пры транзітным праездзе праз тэрыторыю Беларусі ў Расію. Без транзітных беларускіх віз на ўсіх відах транспарту могуць ехаць праз Беларусь у Расію наступныя асобы без грамадзянства (грамадзяне былога СССР), якія атрымалі пасведчанне сталага жыхара Латвіі:

● ва ўзросце 60 гадоў і старэй;

● асобы, якія едуць у Расію на санаторнае лячэнне, пры наяўнасці пуцёўкі санаторнай установы Расійскай Федэрацыі;

● асобы, якія едуць па тэлеграмах, завераных ва ўстаноўленым парадку, у сувязі са смерцю блізкіх сваякоў;

● арганізаваныя групы дзяцей ва ўзросце да 16 гадоў і суправаджаючыя іх асобы пры наяўнасці спісаў з фотаздымкамі дзяцей, завераных расійскай консульскай установай;

● асобы без грамадзянства, якія едуць у Расію паяздамі прамога прызначэння пры наяўнасці дакумента, удакладняючага асобу, з запісам "Дазволены ўезд у Расійскую Федэрацыю, знаходжанне і выезд да...", атрыманым у консульскай установе Расіі ў Латвіі і чыгуначнага білета да станцыі прызначэння на тэрыторыі Расійскай Федэрацыі.

Пастаянныя жыхары Латвіі, якія атрымалі грамадзянства Рэспублікі Беларусь або Расіі і маюць від на жыхарства Латвіі, ўязджаюць у Беларусь без віз

ПРАМЕНЬ

Нішто так не ўскалыхвае нашы пачуцці, як першыя ранішнія сонечныя промні. Залатым веерам вырываюцца з-за вяршалін леса папярэдзіць, што вось-вось узыйдзе сонейка. І такія яны гарэзлівыя, цёплыя і столькі дараць людзям спадзяванняў, надзей на самы добры заход спраў наступаючага новага дня.

Вельмі хочацца, каб такім жа добрым вешчуном была і наша беларуская газета — прыемная, бо на роднай мове, заўсёды жаданая, бо прыносіць столькі звестак з нашых беларускіх гарадоў і вёсак, дзе жывуць нашы бацькі, браты і сёстры, з тых мясцін, дзе мы рабілі першыя крокі, вучыліся размаўляць, разумець жыццё. Гэтыя звесткі будуць бы тыя промні для нас, адарваных ад сваёй радзімы. Вось чаму мы назвалі газету такім добрым словам — "Прамень". Яна ўжо выходзіць другі год і самы раз падпісвацца на гэтае адметнае выданне.

Паважаныя беларусы Латвіі! Падпісацца на газету "Прамень" можна да 20-га чысла на любы тэрмін пачынаючы з наступнага месяца. Выпісаць нашу газету можна ў любым аддзяленні Latvijas Pasts. Наш падпісны індэкс — 1050. Дастаўка — праз Latvijas Pasts.

Газета праланує: навіны палітыкі, эканомікі, культуры, гісторыі Беларусі. На старонках газеты пішацца пра ўсё тое, што адбываецца на Беларусі і пра што вы нідзе больш не прачытаеце. Дык скарыстайце такую магчымасць, тым больш што плата за падпіску ўсяго 10 сантымаў за месяц (на год — 1,20 Ls). І тады газета сапраўды, бы той сонечны прамень, азарыць вас яшчэ адным успамінам пра нашу Бацькаўшчыну.

Рыжскай беларускай школе тэрмінова патрабуюцца настаўнікі пачатковых класаў, музыкі, а таксама харэограф.

Рыжская беларуская школа

робіць набор на 1996—1997 навучальны год

● у 1-ы, 2-і, 3-і класы і ў падрыхтоўчую групу — з паглыбленым вывучэннем латышскай, ангельскай і беларускай моваў,

● у беларускую нядзельную школу — вывучэнне беларускай мовы і асновы гісторыі і культуры Беларусі.

Старшая група — вучні 8—12 класаў,
малодшая група — вучні 4—7 класаў.
Заняткі — 2 разы ў тыдзень.

Выпускнікі ў гэтым годзе едуць вучыцца ў вышэйшыя і сярэднія навучальныя ўстановы Беларусі, дзе ўжо вучацца іх папярэднікі. Вучні пасля заканчэння вучобы ў Рыжскай беларускай школе маюць магчымасць па накірунку, без конкурса паступіць і вучыцца бясплатна ў вышэйшых і сярэдніх навучальных установах РБ.

Аб'яўляецца набор у беларускую мастацкую студыю "Вясёлка". У студыю прымаюцца дзеці ад 6 да 17 год. За час навучання ў студыі вучні набываюць навыкі акадэмічнага малюнка (карандаш, туш і пяро) і жывапісу (акварэль, гуаш і алейныя фарбы). Педагог студыі — прафесійны мастак, сябра Саюза мастакоў Беларусі, выпускнік педагагічнага аддзялення Латвійскай акадэміі мастацтваў. Заняткі па суботах з 10 да 15.30.

Інфармацыя па тэлефоне 17-145731 і 612639.
Адрас школы: г.Рыга, вул. Огрэс, 8, дзіцячы сад N 229.
Адрас студыі: г. Рыга, вул. Вісвалжу, д. 9, сярэдняя школа N 15, кабінет 402.

Сустрэча ў Віскулях

У канцы мінулага месяцы ў рэзідэнцыі "Віскулі" ў Белавежскай пушчы сустрэліся прэзідэнты дзвюх суседніх дзяржаў — Беларусі і Польшчы. Адзін з іх кіруе краінаю ўжо паўтара года, другі — толькі што заступіў на свой высокі дзяржаўны пост. Але ж, нягледзячы на розніцу "ў кіруючым узросце", такога не адбылося, што больш вопытны прэзідэнт павучаў менш вопытнага. Перагаворы вяліся на роўных і па самаму шырокаму спектру пытанняў міждзяржаўных адносін. Два Аляксандры — Лукашэнка і Квасьнеўскі — абмеркавалі сітуацыю, звязаную з пашырэннем НАТО на ўсход, закранулі і такую тэму, як транспартны шлях праз Польшчу ў Калінінградскую вобласць.

Удзялілі прэзідэнты ўвагу і праблеме стварэння еўрарэгіёнаў "Буг" і "Нёман". Аляксандр Лукашэнка праінфармаваў, што, згодна з дагаворанасцю, еўрарэгіён "Нёман" аб'ядноае Гродзенскую вобласць, Літву, Калінінградскую вобласць і паўночную Польшчу, а еўрарэгіён "Буг" — захад Украіны, Беларусі і адпаведныя польскія ваяводствы. Стварэнне гэтых аб'яднанняў беларускі прэзідэнт звязвае з неабходнасцю "развязаць рукі вытворцам гэтых рэгіёнаў, каб яны маглі нармальна супрацоўнічаць".

У гэты ж дзень у консульстве Польшчы ў Брэсце Аляксандр Квасьнеўскі сустрэўся з беларускімі парламентарыямі. Нягледзячы на тое, што не ўсе дэпутаты, хто прадстаўляў рэспубліку на сустрэчы, згодны з цяперашняй палітыкай кіраўніцтва краіны, паводле слоў Аляксандра Лукашэнкі, прыемны перш за ўсё факт імкнення прэзідэнта Польшчы азнаёміцца з усімі палітычнымі плынямі ў нашай рэспубліцы.

Як ужо гаварылася, у час сустрэчы ў Віскулях прэзідэнты двух краін мелі перагаворы наконт наладжвання дарогі з Усходу ў Калінінградскую вобласць праз Польшчу, мінаючы Літву, якая не дала згоду, каб гэты шлях пралёг праз яе тэрыторыю. Зараз аб гэтым праекце гавораць многія і па-рознаму. А вось думка польскага штотыднёвіка "Не".

РЭПЛІКА

ТЫДНЁВІК "НЕ" ДЗЕЛІЦЬ ЗЕМЛІ. ГЭТА НЕДАРЭЧНЫ ЖАРТ — ЛІЧАЦЬ У БЕЛАРУСКІМ МЗС

28 сакавіка скандальна вядомы штотыднёвік "Не" Ежы Урбана надрукаваў сваю версію бачання таго, як будзе вырашацца праблема "калідора" з Беларусі ў Калінінградскую вобласць.

Сутнасць артыкула Пятра Гадзіноўскага "Пастка Прымакова" ў тым, што аўтар сцвярджае аб існаванні плана абмену землямі паміж Польшчай і Беларуссю-Расіяй: доўгай вузкай палоскі польскай тэрыторыі ўздоўж літоўскай мяжы на горад Гродна і ваколіцамі. Паводле інфармацыі "Не", гэты план прывёз польскаму прэзідэнту расійскі міністр замежных спраў Яўген Прымакоў, — прычым як быццам ідэя гэта існавала яшчэ ў 1993 годзе. Штотыднёвік "Не" аргументуе гэты план абмену тэрыторыямі вялікай важнасцю для мілітарызаванай Калінінградскай вобласці камунікацыйнага калідора, з другога боку — настальгічнымі пачуццямі палякаў да Гродна, горада з мноствам касцёлаў і вялікай гістарычнай спадчынай. Беларусь як суверэнную дзяржаву часопіс "Не" не ўспрымае, а падае яе толькі ў звязцы "Беларусь-Расія". Аўтар "Не" іранічна піша, быццам бы пасол Расіі Кашлеў жартаваў на гэты конт: аддалі б вам (палякам) за калідор Вільню ці Львоў, але, на жаль, гэтыя гарады нам не належаць...

Цяжка сказаць, ці прыведзены ў гэтым артыкуле рэальныя факты, ці гэта сапраўды першакрасавіцкі жарт, як адкаменціравалі яго ў беларускім МЗС. Відавочна, што як жарт успрымаюць яго і сур'ёзныя польскія кіраўнікі.

З Днём нараджэння!

Гэтыя словы, ідучыя з самых глыбінь нашых сэрцаў, мы адрасуем Ганне Аляксандраўне Грыдзюшка, вельмі паважанаму і адданаму сябру таварыства "Прамень". Наша зямлячка, актыўны ўдзельнік розных мерапрыемстваў, аматар беларускага слова, чуллівы і спагадлівы чалавек, яна карыстаецца ўсеагульнай павагай сваіх сяброў па "Праменю". Газета далучаецца да іх віншаванняў і зычыць вам, спадарыня Ганна Аляксандраўна, моцнага здароўя і доўгіх год жыцця.

х х х

Бальшакова Любоў Андрэеўна, паміма таго, што прыгожая жанчына і мае добры густ у мастацтве харавога і сольнага спеву, яна з'яўляецца бяззменнай гаспадыняй беларускіх абрадавых святаў. Карыстаючыся такой магчымасцю, робіць усё ад яе залежачае, каб кожнае такое мерапрыемства прайшло як мага лепш, прынесла найбольш асалоды ўсім удзельнікам ці то ражаства, ці то дзядоў, Вялікадняў і г. д. У дзень твайго нараджэння, Любоў Андрэеўна, мы прыносім Вам сваю ўдзячнасць за такія вашы намаганні і аб'яднаўшы ўсе нашы добрыя пачуцці, дарым іх вам у святочны дзень вашага нараджэння. Шчасця вам, радасці і кахання.

Сябры ТБМ "Прамень".

Паважаны пан Алесь, наш добры і ласкавы спадар і кіраўнік. Не знойдзецца, мабыць, добрых слоў, якія былі б дастойны такой падзеі, якой з'яўляецца дзень вашага нараджэння. Няхай і надалей ваша сціпласць і цярпімасць да нас, рознахарактарных людзей, будзе для нас прыкладам у нашых паводзінах. Усё, што яшчэ не сказана пра вашу дабрату і павагу да ўсіх нас, мы дададзім, калі ўзнімем у вас гонар шыпучую чару з шампанскім. Мацуйся і мужайся нам на радасць. Ды здзейсніцца на практыцы з вашаю дапамогаю наша жаданне дагнаць і перагнаць нашых сяброў са "Світанка" выключна па ўсіх паказчыках. З днём нараджэння, Алесь Аляксандравіч, свежых сіл вам, бадзёрасці і натхнення на ніве беларускага адраджэння.

Твае сябры-праменеўцы і ўсе безумоўныя прыхільнікі нашага моўнага таварыства.

Падышоў яшчэ адзін дзень нараджэння ўсімі намі вельмі паважаемай беларускай народнай цаліцельніцы Любашы Міронавай. Слава аб ёй узнеслася ажно пад тыя самыя нябёсы, адкуль яна чэрпае сілы і папаўняе свой дар цалення, каб потым вылечваць нас, вяртаць нам здароўе, радасць жыцця. Яна ўсю сябе без астатка аддае людзям, клапоціцца аб кожным з нас, забываючыся ў такіх справах пра свае недамаганні. А яны ёсць і ў яе, як і ў кожнага з нас. Вось і маецца такая мажлівасць, скарыстаўшы яе дзень нараджэння, кожнаму з нас пажадаць і ёй здароўя, самых светлых дзён у яе жыцці. Мы будзем жыць думамі і спадзяваннямі, што ёсць сярод нас чалавек нашага, беларускага паходжання, які прыдзе нам на дапамогу, калі што з кім здарыцца непрыемнага. Запэўніваем цябе, наша паважаная выратавальніца, што і мы цябе не пакінем, будзем разам у радасці і ў горы. Запэўніваем вас у гэтым мы, вашы сябры па таварыству "Прамень", і ўсе тыя, каму вы дапамаглі сваёю святою дзейнасцю. Хай ніколі не мінае вас божае благаславенне. З днём нараджэння, спадарыня Міронава.

Абазначаны планы накірункі

(Пачатак на 1-й стар.).

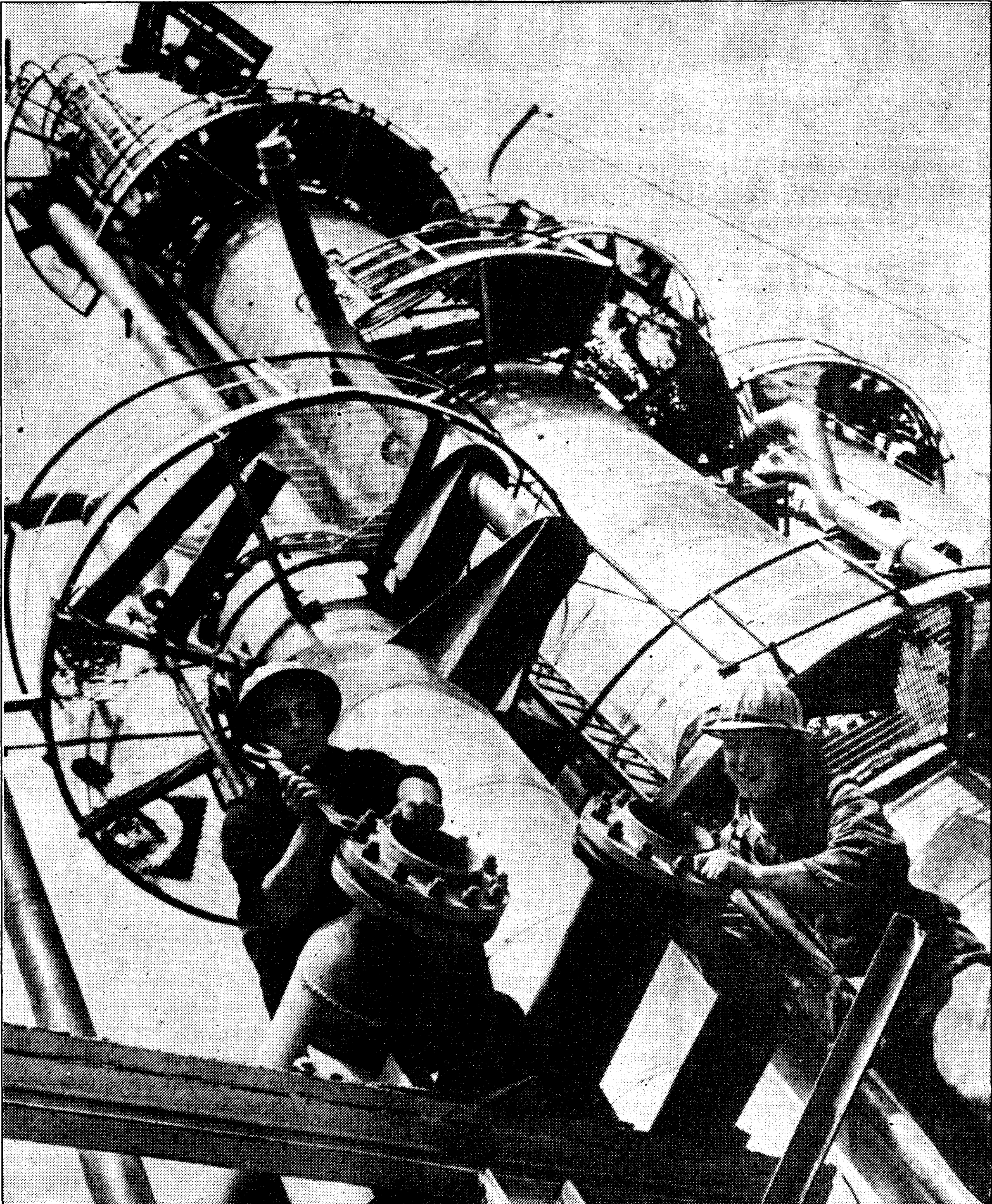
суседзі, што ў нас больш 100 кіламетраў агульнае мяжы, што ў нас агульная рака. І на гэтай агульнай мяжы з беларускага боку праходзяць на Вентспілс і нафтапроводы, і прадуктапровад, па якому з Полацка ідуць нафтахімічныя рэчывы. Па гэтай жа граніцы цягнецца чыгуначная дарога, якая злучае Латвію з Усходам, пракладзены дзве аўтамагістралі. Адна з іх — высокага класа, агульнадзяржаўная, у свой час дарога саюзнага значэння: Рыга—Арол праз Віцебск—Бранск. На гэтай граніцы 3 адміністратыўныя раёны: Мёрскі, Верхнедзвінскі, Браслаўскі. Прадоўжым пералік: на нашай агульнай граніцы ёсць пагранічны атрад у Полацку, дзве таможні — у Верхнедзвінску і Браславе. Увогуле, гэта насычаная і камунікацыямі і структурамі — адміністратыўнымі і гаспадарчымі і ўсялякімі другімі — паўнакроўная добрасуседская кантактная зона, называемая граніцаю. Гранічам мы — латышы і беларусы, вось чаго няма ў той песні.

Я думаю, працягваў сваё выступленне спадар гандлёвы саветнік, што перш чым гаварыць пра бізнес, пра беларускі гандлёвы рынак, то яно не пашкодзіць зрабіць невялічкі экскурс у тое, што прадстаўляе сабою Беларусь і яе жыхары-беларусы.

Беларусь — гэта дзяржава ў самым цэнтры Еўропы, наша роднёнькая Беларусь, якую мы, з-за яе абрысаў на геаграфічнай карце, яшчэ пяшчотна называем кляновым лісточкам. Дык вось гэты лісточак знаходзіцца ў цэнтры Еўропы з некаторым змяшчэннем на ўсход. У нас дзвесце з лішкам тысяч квадратных кіламетраў тэрыторыі, шэсць адміністратыўных адзінак вобласцей: Мінская, Магілёўская, Віцебская, Гомельская, Гродненская, Брэсцкая. Нас, беларусаў, 10 мільёнаў 300 тысяч. З іх прыкладна 76—80 працэнтаў — этнічныя беларусы, астатнія — дзеці розных народаў. Якіх іменна? Словы на гербе — Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся! — пісаліся на чатырох мовах: беларускай, рускай, польскай, яўрэйскай. Гэта адлюстроўвала найбольшае прадстаўніцтва гэтага насельніцтва рэспублікі. Калі ж гаварыць аб другой часцы дэмаграфічнай структуры нашага народа, то дзесьці шэсць з паловаю мільёнаў — працаздольнае насельніцтва, астатнія — старэчыя і дзеці. Паўтара мільёна занятых у народнай гаспадарцы — спецыялісты вышэйшай і сярэдняй адукацыі. У Беларусі на кожную тысячу жыхароў прыходзіцца 288 чалавек з вышэйшай і сярэдняй адукацыяй.

Такі наш агульнакультурны тэхнічны ўзровень. Ён рашучым чынам вызначае сёння і структуру нашай эканомікі. Прамысловасць у нас дамініруе. У прамысловасці — машынабудаўніцтва, хімія, лёгкая прамысловасць, харчовая, лесаперапрацоўка — яны не з'яўляюцца дамініруючымі. Што яшчэ характэрна для нашай эканомікі? Асноўныя фонды ў пераважнасці ствараліся пасля вайны, і толькі дзесьці каля чатырох з паловаю створаны за апошнія 15—20 гадоў. У машынабудаўніцтве пераважае аўтамабільны транспарт, станкі, электроніка, вылічальная тэхніка. На гэты лік у нас ёсць нямала сучасных, высокага класа вытворчасцяў, якія з'яўляюцца ўласна таварнай крыніцай, у тым ліку і для магчымых кантактаў — гаспадарчых, эканамічных, гандлёвых — паміж нашымі краінамі. Найбольш выразней прадстае хімічная прамысловасць, нафтахімія, хімія мінеральных угнаенняў, палімерыя. Вось адзін прыклад. Па калійных угнаеннях Беларусь уваходзіць у сусветную сямёрку краін, якія трымаюць сусветны рынак калійных угнаенняў. Па нафтаперапрацоўцы мы таксама выглядзім нядрэнна: мы маем такія вытворчыя магутнасці, якія дазваляюць за год перапрацаваць 38-40 мільёнаў тон нафты. Такіх паказчыкаў дасягаюць Мазырскі і Новаполацкі нафтаперапрацоўчыя заводы.

Мы сёння прапрацоўваем цікавыя праекты, вынашваем планы, прымалі і прымаем удзел у развіцці, распрацоўцы і аб'устройстве нафтаносных і газавых месцанараджэнняў Сібіры, адкуль да нас паступае сыравіна. Кіраўніцтва рэспублікі, у тым ліку і Прэзідэнт, двойчы абмяркоўвалі і агаворвалі гэтыя пытанні, сам А. Лукашэнка асабіста пабываў у раёнах Заходняй Сібіры. Вырашаецца пытанне аб стварэнні структур, выпрацоўцы міждзяржаўных

Расшыраецца Новаполацкі нафтаперапрацоўчы завод.

форм адносін, — такіх, якія дазволілі б поўнасцю загрузіць і пераканструяваць тэхнічна названыя ўжо заводы, стварыць новыя магутнасці ў раёне Новаполацка. Я расказваю пра гэта ў той сувязі, што Новаполацкі гігант знаходзіцца на мяжы з Латвіяй. А калі мець на ўвазе буйнейшы на Балтыцы тэрмінал, — Вентспілскі порт, які апрацоўвае паліўныя і хімічныя прадукты, то тады, я мяркую, паважаная аўдыторыі не абыякавы нашы планы, якія мы спрабуем выпрацаваць і ажыццявіць. Гэта будзе, безумоўна, наша агульная справа, так ці інакш мы будзем у гэтай справе адзін ад другога залежаць.

Я агаварыўся, што слабей другіх прадстаўляе патэнцыял галін прамысловасці, звязаны з задавальненнем, патрэбнасцей насельніцтва — лёгкая і харчовая прамысловасць. І па аб'ёму іх удзельная вага меней дзесяці працэнтаў у агульным аб'ёме эканамічнага і прамысловага патэнцыяла рэспублікі. Мы падобраму завідуем вам, латвійскаму боку, што ў вас вельмі салідна гэтыя пытанні вырашаны. Мы зрабілі для сябе такія вывады і па выставах, дзе гэтыя галіны латвійскай прамысловасці прадстаўлены, і па вітрынах, прылаўках магазінаў, па рэкламных часопісах. Думаем, што удзельнікі нашай сустрэчы змаглі б выкарыстаць бізнес Латвіі і вось гэтую сітуацыю, якая характэрна для нашай эканомікі, для таго, каб вашы дасягненні аб'яднаць з нашымі недалікамі, з нашым дэфіцытам і з карысцю для нас абодвух скрануць гэтую справу ў лепшы бок.

Далей дакладчык ахарактарызаваў становішча спраў у прамысловасці будаўнічых матэрыялаў. Ён прывёў такі факт, што ў апошнія гады прабывання ў Саюзе гэтая галіна была ўзорам для ўсіх, хто займаўся гэтай справай. І сёння гэты патэнцыял выкарыстоўваецца не поўнасцю, і можна было б мець добры бізнес, калі б устанавіць добрыя сувязі з прадпрыемствамі гэтай галіны. Што характэрна для прамысловасці будаўнічых матэрыялаў? Па-першае, сценавыя матэрыялы. Іх вырабляецца вельмі многа і самых розных, асабліва гліняная і сілікатная цэгла, сілікатныя блокі. Заслугоўваюць увагі нашы аздабляльныя матэрыялы: плітка, шоўкаграфія на італьянскім, на не італьянскім абсталяванні ў Мінску, Брэсце, другіх месцах. Наша плітка ўпаўне карэспандыруецца з тым, чым сёння наваднёны рынак Балтыі і Рыжскі ў тым ліку. Па цэнах з улікам усялякіх нюансаў мы выгадна адрозніваемся. З дахавых матэрыялаў усюды на прыбалтыйскім рынку добра разыходзяцца рубероід, мяккія дахі, асабліва новая прадукцыя Асіповіцкага завода, вырабляемая на базе гідрасцяклаізоляў і ім падобных. І зусім нядаўна, у мінулым годзе, запушчана магутнасць гідрасцеклаізола (г. Бяроза, Брэсцкай вобласці). Многа вырабляецца шкла: ліставога, ваконнага, бытавога, посуду, хрусталю, сцяклатары.

Я не выпадкова даўжэй застанавіўся на прамысловасці будаўнічых матэрыялаў, бо, на наш погляд, гэта можа быць аб'ектам і прадметам паспяховага бізнеса.

Пасля гэтага Спадар Ананіч расказаў пра стан спраў у сельскай гаспадарцы, у інфраструктуры. Для рэспублікі быў і застаецца актуальным аўтамабільны транспарт. Бо ўвесь бясконцы паток грузаў з Усходу на Захад і наадварот ажыццяўляецца праз нашу рэспубліку. Нават, як вы ўжо ведаеце, шлях "з варaг у грэкі" таксама пралягаў праз Беларусь па Дняпру і другіх рэках і сістэме шматлікіх каналаў. Чыгуначныя дарогі, аўтамагістралі Беларусі ў нядрэнным становішчы. Але ўсё тое, што звязана з сэрвісам — тэхнічным, сацыяльным, бытавым — усё гэта, як мы спадзяемся, будзе аб'ектам бізнеса. Вось куды скіруюцца структуры, грошы, людзі, каб арганізаваць аўтазапраўкі, рэстараны, гасцініцы і ўсё другое, што трэба на дарозе. Я гавару аб гэтых рэчах як аб інфраструктуры. А ёсць другі структурны элемент эканомікі інфраструктуры — сувязь. І тут нямала праблем, вартых увагі бізнесменаў.

Некалькі слоў пра лясную гаспадарку. Наша рэспубліка, як і Латвія, не бязбедна лясамі. Але і тут — хоць гэта і лес — шырокае поле дзейнасці для прадпрымальнікаў. Міністэрства лясной гаспадаркі Беларусі шукае партнёраў па цэламу раду пазіцый: па набалансу, па піламатэрыялах, па зрубленых хатках, па грыбах, ягадах. Хто зацікаўіцца гэтым, у Пасольстве дапамогуць адрасамі, выведуць на канкрэтныя арганізацыі і патрэбных людзей.

З выступлення А. А. Хуцылая

Я дзякую вам за прадастаўленую магчымасць наведаць Латвію і яе сталіцу Рыгу. Азнаёміўся, наколькі дазваляў час, з сітуацыяй у эканоміцы Латвіі па расказах і аб'ездах і з гэтай пазіцыі пачынаю выступленне. Спадар Хуцылай паведаміў, што Міхаіл Апанасавіч Марыніч прасіў перадаць словы ўдзячнасці за паступіўшае на яго імя запрашэнне на сённяшнюю сустрэчу і заклікаў садзейнічаць гандлёва-эканамічным сувязям двух краін. Ён выказаў гатоўнасць прыязджаць на такія сходы і сустрэчы. Я ж, сказаў пасля гэтага ўступу выступаючы, прыйшоў да высновы, што Латвія зрабіла вялікія крокі ў пытаннях прыватызацыі, землеўстройства. Па гэтых пазіцыях наша рэспубліка адстае. Што датычыць глабальнай эканомікі РБ, то мы супрацоўнічаем з вамі, 123-й краінай. Адкрыта 21 гандлёвае прадстаўніцтва, з іх — 19

На беларускім нафтапромысле.

пасольстваў. У гэтым годзе плануем адкрыць яшчэ 5 пасольстваў. Як бачыце, рамкі гандлёвага супрацоўніцтва расшыраюцца. Што датычыць тавараабароту з вашай рэспублікай, то РБ наблізілася да 9 мільярдаў долараў, з іх 450 мільёнаў — адмоўнае сальда. Радуе эканамічнае супрацоўніцтва з Латвіяй. Яно, як ужо гаварыў аб тым спадар Пасол, амаль зраўнялася з 1992-м годам. Радуе тое, што сённяшняя сустрэча праходзіць па слядах нядаўніх сустрэч з бізнесменамі Амерыкі, Германіі. І ў Чэхіі былі такія сустрэчы. У ходзе іх мы лепш пазнаем адзін аднаго, выразней праступаюць нашы магчымасці. Я, напрыклад, скажу, што ў нас у рамках нетарыфнага рэгулявання засталіся тры пазіцыі, якія знаходзяцца пад ведамам дзяржавы. Усе астатнія адпушчаны на свабодны рынак. Пагэтаму я запрашаю вас да супрацоўніцтва: не трэба баяцца якіхсьці пытанняў па ліцэнзіях, квотах.

Першым нашым гандлёвым партнёрам застаецца Расія, на другім месцы — Германія, далей ідуць Украіна, Польшча. Узровень Латвіі ў гандлёвых адносінах з Беларуссю амаль такі ж, як і Злучаных Штатаў Амерыкі. (Пасол удакладняе: з дванаццатага месца перайшла на шостае). Спадар Хуцылай застанавіўся на некаторых заканадаўчых актах, якія ўжо падрыхтаваны і будуць найлепшым чынам спрыяць развіццю знешняга гандлю. Самы складаны з іх — аб экспартным кантролі. Перш за ўсё ён будзе весціся за перамяшчэннем такіх матэрыялаў, якія могуць быць выкарыстаны для вырабу рознага роду ўзбраенняў. У заключэнне прамоўца расказаў аб тым, якім чынам будзе ажыццяўляцца рээкспарт, удакладніў асобныя дэталі, звязаныя з двухбаковымі гандлёвымі адносінамі Беларусі і Латвіі.

Усіх, хто прыйшоў на даную сустрэчу, сярод іншых цікавілі пытанні таможаннага характару, і таму з вялікай увагай было выслухана выступленне намесніка начальніка таможанных падаткаў Таможаннага камітэта РБ Вячаслава Іванавіча Каратышкіна. Кароткім, але змястоўным была яго прамова. Трэба папярэдне сказаць, што названы камітэт узначальвае Пётр Васільевіч Грэчка, той самы спадар, што займаў пасаду самага першага гандлёвага саветніка Пасольства Рэспублікі Беларусь у Латвіі. Прамоўца сказаў, што ў яго абавязкі ўваходзяць даходы, плацяжы — усё тое, што звязана з тарыфамі, стаўкамі, пошлінамі. Ён прызнаўся, што з 1 мая 94 года і да 1 мая 95 года да тавараў з Латвіі прымяняліся стаўкі, павялічаныя ў два разы. Гэта была тая перашкода, якая запавольвала перамяшчэнне латвійскіх тавараў на беларускі рынак. Але, як сказаў у сваім дакладзе спадар Ананіч, з другога квартала таго года справа пайшла лепш. Я ўдакладню, чаму. 3 мая 95 года ў адпаведнасці з падпісаным двухбаковым пагадненнем паміж нашымі краінамі для латвійскіх тавараў уведзены рэжым найбольшага спрыяння. Але ж з восені мінулага года ўсётакі ўведзены больш жорсткі кантроль за перамяшчэннем транзітных грузаў. Гэта выклікана тым, што 40 працэнтаў іх, скажам, не дасягалі Украіны, раствараліся на тэрыторыі Беларусі без узымання ў такіх выпадках пошлін. Такі кантроль мы робім згодна з Указам прэзідэнта. Мы прапускаем транзітныя тавары пры наяўнасці фінансавых гарантый на суму таможаных плацяжоў. Дапусцім, вы вязеце груз на суму 10 тысяч долараў. Стаўка пошліны на тавар — 10 працэнтаў. Зыходзячы з гэтых дадзеных, вы плаціце заклад 1000 долараў, г. зн. плаціце 10 працэнтаў ад кошту тавараў. Кантроль перамяшчэння транзітных тавараў, такім чынам, ажыццяўляецца не з дапамогаю якога-нібудзь прыстаўленага назіральніка, а рублём, грашыма. Не так і не там збыў тавар — задатку не атрымаеш. Такога правіла няма, калі грузы перавозяцца цягніком ці па карнету TIR. Каб як-нібудзь аблегчыць перавозку падакцызных грузаў, у рэспубліцы сумесна с Міністэрствам замежных спраў падпісана пагадненне, згодна якому спецыяльнае падраздзяленне гэтага міністэрства — АСАН ажыццяўляе канвой такіх грузаў. Кошт канвоя — 1 долар за кіламетр (ажыўленне ў зале). Гэта крайняя мера. Самая ж нармальная з'ява — унесці заклад. Ён прымаецца на граніцы. Замест заклада можна прад'явіць фінансавыя гарантыі на суму заклада, дадзеныя банкамі Беларусі. А можна гэта зрабіць праз свае, латвійскія банкі, шляхам пералічэння на дыпазіт таможні гарантыйнай сумы.

Наступны варыянт, на які прасілі звярнуць вашу ўвагу браслаўскія таможаннікі (пераход Урбаны). У Браславе маюцца два склады — 14 км ад Урбаноў. Калі ў вас штосьці не спрацавала і каб не затрымліваць вашу машыну, пад канвоем таможанніка вы адпраўляеце груз на гэты склад, а пасля спакойна займаецеся сваімі аперацыямі. Ёсць варыянт, што ваш груз да месца прызначэння даставіць транспарт з Украіны, калі груз ідзе туды.

На пераходзе Урбаны, аб гэтым прасілі давесці да вашага ведама, ёсць урачэбныя і ветэрынарныя службы і што агранічэнняў на правоз харчовых прадуктаў больш няма.

Яшчэ адна інфармацыя — з сённяшняга дня забаронены ўвоз табачных вырабаў, не маркіраваных акцызнай маркай пад цэлафан. Алкаголь і табачныя вырабы можна правозіць толькі праз Верхнедзвінскую таможню. Чакаецца, што алкаголь можна будзе ўвозіць пры наяўнасці на ўсіх відах упаковак акцызных марак. Увогуле ж, як сказаў аб гэтым спадар Каратышкін, правезці вінагарэлачныя вырабы змогуць толькі тыя, у каго ёсць ліцэнзія на права аптовага продажу, збярэжэння і рэалізацыі гэтых вырабаў. Ліцэнзіі ж будзе выдавацца толькі пасля экспертызы на якасць. Гэта трэба ведаць прадпрымальніку, каб не заключыць кантракт з тымі фірмамі, якія не маюць ліцэнзій.

Прамоўца яшчэ раз нагадаў пра тое, якія зборы ўзымаюцца на таможні. Яны наступныя: збор за таможаннае афармленне — 0,15% ад таможаннага кошту тавара; акцызны падатак, які ўзымаецца за правоз він, табакі, легкавых аўтамабіляў, шын, ювелірных вырабаў; таможанная пошліна за тавары, абазначаныя ў пастанове N 340 ад 1 ліпеня 1995 года. Пералік іх вялікі, ён ёсць у пасольстве; падатак на дабаўлены кошт, у памеры 20%. Ён вылічваецца так: да таможаннага кошту тавара плюсуецца таможанная пошліна і дадаецца акцызны падатак. Гэта не двайное аблажэнне, як думаюць многія, гэта агульнасусветная практыка.

х х х

Выступленне спадара Каратышкіна на тэму, якая найбольш другіх цікавіць прадпрымальнікаў, выклікала мноства пытанняў. На ўсе іх даны змястоўныя адказы.

х х х

Закрыў сустрэчу Пасол Рэспублікі Беларусь у Латвіі спадар Вялічка. Ён, дарэчы, звярнуў увагу прысутных на тое, што і з беларускага, і з латвійскага бакоў многае робіцца для таго, каб бізнес шырыўся, каб умовы для гэтага з кожным годам рабіліся ўсё больш спрыяльнымі.

Роздум пра мінулае, навеяны сучаснасцю

Нядаўна былі адзначаны 78-я ўгодкі абвяшчэння Беларускай Народнай Рэспублікі. Як з песні не выкінеш слова, так і гэты факт — з гісторыі нашай краіны. Ён прыцягальны тым, што пасля акта 23 сакавіка пачалося актыўнае адраджэнне нацыянальнай беларускай культуры, чаго не скажаш пра сённяшні дзень. А тады ў далёкім 1917 годзе ў сваёй дэкларацыі Беларускі нацыянальны камітэт патрабаваў нацыяналізаваць беларускую школу. Ён звярнуўся да магілёўскага каталіцкага архібіскупа ў Пецярбургу, каб:

1. Увесці ў Магілёўскай семінарыі ў Пецярбургу з восені 1917 года лекцыі беларускай мовы, літаратуры і гісторыі Беларусі.
2. Прыпомніць усяму духавенству на Беларусі яго абавязак прамаўляць да людзей у касцёле і школе па-беларуску.
3. Даручыць ксяндзам заняцца выданнем беларускіх рэлігійных кніжак.
4. Камітэт прасіў назначыць на Беларусь ксяндзоў-беларусаў, або тых, хто ведае беларускую мову, а таксама біскупа-беларуса, або такога, хто ведае беларускую мову.

Змяніўшая Беларускі Нацыянальны Кангрэс Цэнтральная Рада на 1-ай сваёй сесіі 5-6 жніўня 1917 г. аб'яднала 23 беларускія арганізацыі, якія прызнавалі патрэбу аўтаноміі Беларусі, роднай мовы і развіцця нацыянальнай культуры. У звароце да беларускага народу гаварылася, што развіццё беларускай культуры, вывучэнне гісторыі краю і роднае мовы з'яўляюцца жыццёвай патрэбнасцю беларускага народу. Да красавіка 1918 г. былі падрыхтаваны і зацверджаны правапісныя і літаратурныя нормы беларускай мовы. А ўслед за гэтым у друку з'явіліся паведамленні, што Народны Сакратарыят Беларускай Народнай Рэспублікі прыняў пастанову аб апавяшчэнні беларускай мовы дзяржаўнай. За кароткі час уся дакументацыя ў прыватных і дзяржаўных гаспадарчых прадпрыемствах і ўстановах пачала весціся на беларускай мове. Такім чынам, да паэтычнага і публіцыстычнага стыляў, якія ўжываліся ў друку і прэсе ў пачатку XX стагоддзя, далучыліся яшчэ юрыдычны і навуковы стылі.

У царскі час на Беларусі не было ніводнае беларускае школы, толькі нелегальныя і тайныя гурткі і школы. Першыя беларускія пачатковыя школы былі адкрыты ў час першай сусветнай вайны. Гэтыя школы існавалі за кошт сялян-беларусаў. За перыяд з 1917 года да 1921 было ўжо 514 школ.

З лютага 1918 года, калі расейска-савецкія ўлады пераехалі з Мінску ў Смаленск, на Міншчыне таксама пачалося адраджэнне беларускага школьніцтва. Да 1920 года колькасць беларускіх школ на Міншчыне вырасла да 193-х. Для кіраўніцтва імі была створана Беларуская цэнтральная школьная рада. Гімназіяў беларускіх да таго часу было адкрыта 13, што датычыць вышэйшай беларускай школы, то ў той час працавалі Беларускі Педагагічны інстытут і Беларуская кансерваторыя ў Мінску.

Адраджэнне беларускага школьніцтва, асабліва хуткі рост пачатковых школаў, спаткаліся з дзвюма праблемамі, якія трэба было неадкладна вырашыць — з недахопам настаўнікаў і нястачаю беларускіх школьных падручнікаў. З настаўнікаў адны ў пачатку вайны былі мабілізаваныя ў расейскае войска, другія не былі сябрамі беларускае мовы і беларускага школьніцтва, трэція патрабавалі перападрыхтоўкі ў беларускай мове і наогул у беларусаведстве. Для гэтай апошняй групы настаўнікаў трэба было арганізаваць педагагічныя школы, напачатку хаця б кароткатэрміновыя настаўніцкія курсы, а для падрыхтоўкі новых настаўнікаў — настаўніцкія семінарыі.

Першыя настаўніцкія курсы, стараннямі У. Луцкевіча і Цёткі, былі адкрытыя ў лістападзе 1915 г. у Вільні, а Настаўніцкая семінарыя ў Свіслачы Ваўкавыскага павету была рэарганізавана ў беларускую. У Мінску ў 1918 годзе Народным Сакратарыятам Асветы БНР былі адкрыты курсы беларусаведства. На іх чыталіся лекцыі па гісторыі і геаграфіі Беларусі, беларускай літаратуры, гісторыі беларускага права і іншыя. У 1920 годзе ў Барунах Ашмянскага павету спадар С. Рак-Міхайлоўскі заснаваў другую Беларускую Настаўніцкую семінарыю. Урад БНР пачаў друкаванне беларускіх падручнікаў, для выдання якіх было заснавана спецыяльнае "Менскае Асветнае Выдавецтва" і выдавецтва "Заранка". На працягу 1918—20 г.г. у друкарнях Вільні, Менску, Кіева і Коўні выйшла 9 падручнікаў (некаторыя мелі некалькі выданняў) — дзіцячая чытанка, граматыка беларускай мовы, гісторыя і геаграфія Беларусі, літаратурная хрэстаматыя, гісторыя беларускай літаратуры, фізіялогія і анатомія чалавека, батаніка і школьны спеўнік. А ўсяго з 1915 да 1921 года былі выдадзены 23 падручнікі.

З адраджэннем выдавецтваў пачалося выданне беларускіх газет і часопісаў. Пачатак адраджэнню беларускай прэсы паклала газета "Гоман", якая двойчы на тыдзень пачала выходзіць у Вільні. З 1916 года ў Пецярбургу таксама выдаваліся газеты "Дзянніца" і "Светач". А ў 1917 годзе з'явіліся беларускія газеты і ў Менску. Гэта былі тыднёвікі "Вольная Беларусь" і "Грамада", штодзённыя газеты "Беларускі шлях" і "Беларуская рада". У Слуцаку пачаў выходзіць тыднёвік "Родны край", у Вільні — "Беларуская Ілюстраваная Часопісь", у Гародні — "Зорка" і "Беларусь" і іншыя.

У час Беларускай Народнай Рэспублікі паўстала тры Беларускія тэатры: у Вільні — Віленскі беларускі тэатр і ў Менску — Беларускі дзяржаўны тэатр БНР і Тэатр "Таварыства працаўнікоў беларускага мастацтва". У красавіку 1917 г. кампазітар У. Тэраўскі стварыў у Менску прафесійны Беларускі народны хор, які падарожнічаў з канцэртамі па ўсёй Беларусі.

Агульная хваля нацыянальнага беларускага адраджэння ў 1917—1921 г.г. выклікала ў Беларусі масавы культурна-асветніцкі рух. Паўсюдна, дзе была свядомая беларуская інтэлігенцыя (пераважна — настаўнікі) і ініцыятыўная беларуская моладзь, пачалі ўзнікаць розныя беларускія культурна-асветныя таварыствы, аматарскія драматычныя, харавыя, краяведныя і іншыя гурткі. Ужо ў травені месяцы для кіравання культурным рухам у Менску ствараецца Таварыства Беларускай культуры, якое адразу пачало выдаваць беларускую тыднёвую газету "Вольная Беларусь". Аддзелы гэтай арганізацыі былі ў Бабруйску, Слуцку, Гародні, Вільні і другіх паветавых месцах. У Менску было шмат гурткоў. Драматычныя гурткі ставілі беларускія п'есы, такія, як "Паўлінка" Я. Купалы, "Модны шляхцюк" У. Галубка, "На вёсцы" Ф. Аляхновіча, "Як яны жаніліся" А. Валодзькі, "Антось Лата" Я. Коласа і іншыя. І гэта быў не адзіночны выпадак, так было шмат дзе на Беларусі.

Беларускі культурна-адраджэнскі рух у гэты час працягваўся ў Летуве і Латвіі, куды ў 1918—1920 г.г. былі далучаны прымежныя раёны беларускай этнаграфічнай тэрыторыі з беларускім насельніцтвам. Калі ў Летуве ён выяўляўся пераважана ў выдавецкай і навуковай дзейнасці, то ў Латвіі (Рызе, Дзвінскім, Люцынскім, Ілукштынскім паветах) — асветна-школьнай, выдавецкай, аматарска-школьнай дзейнасці. Культурна-адраджэнскі рух перакінуўся і ў асяродкі беларусаў у Петраград, Кіеў, Адэсу. Напрыклад, у Адэсе быў створаны беларускі дзіцячы прытулак, а пры ім адкрыта беларуская школа. 4 школы былі адкрыты на ўскраінах Адэсы, з Менску ў іх дасылалі кніжкі і газеты. Падобных прыкладаў можна прывесці вельмі многа, гэта быў сапраўды народны рух, вельмі масавы, і пачатак гэтаму руху быў пакладзены актам 25 сакавіка 1917 года.

(Паводле архіўных матэрыялаў беларускага гісторыка Аўгена Калубовіча).

Споўнілася 100 гадоў

Споўнілася 100 гадоў з дня нараджэння выдатнага сына, патрыярха і класіка нацыянальнай літаратуры Кандрата Крапівы. Яго талент, творчасць, навуковая дзейнасць склалі гонар беларускай культуры. Векавы юбілей пісьменніка шырока адзначаны ў нашай краіне. Урачыстая вечарына ў гонар юбілея Крапівы адбылася ў тэатры імя Янкі Купалы, дзе ішлі з велізарным поспехам п'есы Кандрата Крапівы.

У Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры адкрыта выстава "Кандрат Крапіва — вядомы і невядомы". Пра Кандрата Крапіву — рэдактара пасляваеннага "Вожыка" — расказаў тагачасны супрацоўнік часопіса, народны пісьменнік Беларусі Янка Брыль, а пра Кандрата Кандратавіча-дзядулю гаварыла ўнучка, кандыдат мастацтвазнаўства Алена Атраховіч.

На вечарыне гучалі таксама байкі і вершы Кандрата Крапівы, артысты нацыянальнага тэатра паказвалі ўрыўкі з п'ес драматурга Крапівы, а мовазнаўцы выказваліся пра літаратурна-крытычныя і лінгвістычныя працы акадэміка Крапівы.

Віншаванні са святам

Дарагія суайчыннікі! Ад імя Управы Згуртавання беларусаў свету "Бацькаўшчына" шчыра віншуем Вас з вялікім святам беларускага народа — Днём Незалежнасці, які зрабіў для нас назаўсёды памятнай дату 25 сакавіка 1918 г.

Доўгім і пакутным шляхам ідзе Беларусь да волі, але і ў самыя змрочныя часы свяціла зорка надзеі, якую запалілі нашыя папярэднікі, абвясціўшы незалежнасць Беларускае Народнае Рэспублікі. І святло гэтай зоркі вядзе нас і сёння, калі хмары над нашаю Айчынаю яшчэ не развеяліся і дасюль яшчэ існуе рэальная небяспека для існавання Беларускае Дзяржавы.

Таму яднаймася пад бел-чырвона-белым сцягам дзеля ажыццяўлення ідэалаў 25 Сакавіка.

Прэзідэнт ЗБС "Бацькаўшчына" Р. Гарэцкі,
Старшыня Рады ЗБС "Бацькаўшчына" Г. Сурмач.

Дарагія суродзічы! Беларускі Народны Фронт "Адраджэнне" ад душы віншуе Вас з Днём Волі — 25 Сакавіка. Прымеце, дарагія сябры, нашыя святочныя зычэньні здароўя, радасьці, дабрабыту.

Той далёкі сакавіцкі дзень, калі была абвешчаная Незалежнасць нашае краіны, стаў паваротным у гісторыі Беларусі. Перад усім светам была засведчаная нязломная воля нашага народу да незалежнага і свабоднага дзяржаўнага жыцця. І, нягледзячы ні на якія гістарычныя павароты й нягоды, нягледзячы на саманадзейныя імперскія замахі Масквы, незалежнасць Беларусі была адноўленая ў 1991 годзе.

Але пасля дзесяцігоддзяў задушэння й вынішчэння ўсяго беларускага ў народнай сьведамасьці не выпадала спадзявацца на хуткую й незваротную перамогу незалежніцкіх сілаў. Вораг моцны, падступны і хітры. Незалежнасць Беларусі, гэты найдаражэйшы скарб для нас з вамі, стала разменнаю манетаю ў руках прайдзісьветаў, якія апынуліся пры ўладзе. З 1991 году краіна яшчэ не стаяла так блізка ад прорвы — ад страты набытае цяжкою барацьбою незалежнасці. Мы мусім змабілізаваць усе намаганні, каб адстаяць будучыню Бацькаўшчыны.

Зянон Пазьняк,
старшыня Беларускага Народнага Фронту.

Вінцук Вячорка,
намеснік старшыні БНФ.

Валянціна Трыгубовіч,
сакратар Управы БНФ па міжнародных сувязях.

Сакавік 1996 г.

Дарагія Суродзічы! Ад імя Згуртаваньня Беларусаў у Вялікай Брытаніі маем гонар вітаць Вас са сьвятам — славутай 78-ай гадавінай гістарычнага Акту 25-га Сакавіка.

Шмат весялей было б нам, беларусам, усім разам адзначаць урачыста даныя ўгодкі у сваім краі — Беларусі, калі б на гэта былі адпаведныя ўмовы.

Нас тут у Вялікай Брытаніі цешыць Ваша грамадская дзейнасць у Латвіі, і карыстаючыся гэтай нагодай, дазвольце пажадаць Вам і ўсім беларусам, асабліва сябрам вашага Фонду і Латвійскаму Таварыству Беларускай Культуры ад Госпада Ісуса Хрыста ўсяго памыснага як у асабістым, так і грамадскім жыцці.

Хай дух Хрысціянскай любові яднае нас усіх расцярушаных у шырокім свеце, — гэтага патрабуе сённяшняя Беларусь ды і навакольны свет.

Няхай жыве вольная і дэмакратычная Беларусь!

Згуртаванне беларусаў у Вялікай Брытаніі.

Паведамляем, што на Слокас, 37 у Рызе, у офісе таварыства "Світанак" ёсць каардынатар Латвійскага фонда беларускай культуры. Паралельна яна бібліятэкар-сакратар Таварыства "Світанак". На яе ўскладзены абавязкі весці справы, звязаныя з падрыхтоўкай і выпускам газеты "Прамень", атрыманнем і рэгістрацыяй паступаючай ад чытачоў газеты карэспандэнцыі.

Прыёмныя часы:

Панядзелак, серада — з 10-ці да 14-ці гадзін,

Аўторак, чацвер, субота — з 15-ці да 18-ці гадзін.

Працуе бібліятэка, юрыдычная кансультацыя АНКОЛа. Можна набыць газету "Прамень" ці аформіць на яе падпіску, пачытаць газеты, выдаваемыя ў Мінску.

На адрас — LV 1007, Slokas 37, R_ga, Latvija, "Svitanak", для рэдакцыі "Прамень" — можна дасылаць пісьмы ў газету.

Даведкі па пытаннях, звязаных з Латвійскім фондам беларускай культуры, працай таварыства "Світанак" ці рэдакцыі газеты "Прамень"

ШТО ТАКОЕ ВЯЛІКАЕ КНЯСТВА ЛІТОЎСКАЕ?

Вялікае Княства Літоўскае — гэта сярэднявечная беларуская дзяржава, што паўстала ў XIII—XIV стагоддзях на эканамічным і культурным грунце старадаўніх княстваў — Полацкага, Турава-Пінскага ды Смаленскага ў выніку збірання ў XIII стагоддзі Навагародкам вакол сябе суседніх земляў, у тым ліку і тых, што засялялі плямёны літва, латыголь, яцвязь і інш.

Азначэнне гэтай дзяржавы як беларускай мае пад сабою дастатковыя падставы: утварэнне яе дыктавалася інтарэсамі беларускіх феадалаў, беларускія землі складалі аснову эканамічнай і вайсковай магутнасці Княства, панавальнае месца ў ім заняла беларуская мова і культура, а дзяржаўнае заканадаўства развівалася з традыцыйнага беларускага права.

У сваім развіцці Вялікае Княства прайшло тры асноўныя этапы: станаўленне і ўмацаванне — XIII—XIV стагоддзі; росквіту і найвышэйшай магутнасці — XV — першая палова XVII стагоддзя; паступовага аслаблення і заняпаду — другая палова XVII — канец XVIII стагоддзя.

Пачатковы этап станаўлення новай Беларускай дзяржавы характарызаваўся моцнымі цэнтралізацыйнымі тэндэнцыямі Навагародка, ягонай зацятай барацьбой з Жамойцяй, Галіцка-Валынскай зямлёю, а гэтаксама з крыжакамі — Лівонскім і Тэўтонскім Ордэнамі, Вялікае Княства няспынна імкнулася да пашырэння сваіх межаў шляхам прамых заваёваў у часы Альгерда (1345—1377) і Вітаўта (1392—1430). Абшары гаспадарства павялічваліся і шляхам мірнага пераходу пад ягоную юрысдыкцыю суседніх дзяржаваў, яскравы прыклад чаго — добраахвотнае далучэнне да Княства ў 1559—1560 гадах Інфлянтаў, якія шукалі паратунку ад Маскоўшчыны.

Экспансіяніцкая палітыка Вялікага Княства, уваходжанне ў яго склад велізарных абшараў Усходняй Еўропы надавалі нашай дзяржаве характар імперыі. Асабліва гэта датычыць часоў Вітаўта, калі ўлада манарха была неабмежаванаю, межы гаспадарства сягалі Балтыйскага і Чорнага мораў, а пад яго пратэктаратам знаходзіліся Ноўгарад Вялікі, Пскоў і Разань.

Дый пазней Княства абвяшчала свае прэтэнзіі на першынства ў славянскім свеце і не толькі ў ім, напрыклад у перыяд княжання Сцяпана Батуры, калі нават паўстаў план крыжовага паходу "праз Маскву на Турэччыну".

Але сказанае, вядома, менш за ўсё датычыць другой паловы XVII—XVIII стагоддзя, калі Вялікае Княства Літоўскае перажывала глыбокі заняпад і паступова страчвала свае землі. Урэшце, пры канцы XVIII стагоддзя яно ўвогуле было зліквідаванае.

Палітычны лад Беларускага гаспадарства, які, вядома, зазнаваў эвалюцыю, у перыяд росквіту вызначаўся наяўнасцю найвышэйшага заканадаўчага органа — Галоўнага З'езда (Сойму), дэпутаты якога абіраліся на павятовых сойміках шляхты. Дастаткова моцнай і дасканалай з'яўлялася выканаўчая ўлада Княства на чале з вялікім князем. На чале гарадоў, якія мелі самакіраванне, гэтак званае магдэбургскае права, стаялі войты, прызначаныя манархам. Справаводства ўва ўсіх дзяржаўных установах Княства вялося на беларускай мове, як таго і патрабаваў Статут.

На ўсіх землях дзяржавы пачынаючы з XV стагоддзя дзейнічаў адзіны, агульнапрыняты збор законаў, уносіць змены ў які мясцовай адміністрацыі не дазвалялася; існавала цвёрдая грашова-фінансавая і падатковая сістэма.

Усе ўласнікі Княства — землеўладальнікі, арандатары, мытнікі ды іншыя цэнтралізавана ўносілі падаткі ў агульную гаспадарскую скарбонку. Сабраныя грошы скарыстоўваліся на рэчпаспалітыя патрэбы: пераважна на ўтрыманне адміністрацыйнага і судовага апарату ды вайсковыя справы.

Дзяржаўны герб Вялікага Княства Літоўскага "Пагоня". Малюнак 1575 года

У нашым гаспадарстве дзейнічалі адзіныя прынцыпы судовага і адміністрацыйнага ўпарадкавання; быў прыняты агульны парадак прызначэння кіраўнікоў земляў, ваяводстваў і паветаў, якія мелі роўныя правы і абавязкі; паўсюль існавалі аднолькавыя правілы выбараў на соймікі і Галоўны З'езд; манархам вызначаўся адзіны для ўсіх парадак і нават адны і тыя ж дні правядзення павятовых шляхецкіх соймікаў; нарэшце, існавала адзінае войска і адзіныя вайсковыя законы.

Усялякія сепаратысцкія памкненні далучаных да Княства земляў, ваяводстваў, паветаў ці проста асобных моцных феадалаў лічыліся парушэннем законаў Княства, дзяржаўным злачынствам і таму жорстка караліся.

Своеасаблівы феадальны "федэралізм" у Вялікім Княстве меў месца толькі на пачатку ўваходжання новых земляў у склад гаспадарства, у пэўны "пераходны перыяд", калі далучаныя абшары "асвойваліся". Але ён, як правіла, з часам разбураўся пад націскам агульнай унітарнай тэндэнцыі, што панавала ў Беларускай дзяржаве, асабліва з канца XIV стагоддзя, калі Вітаўт на працягу 1392—1396 гадоў дарэшты зліквідаваў сістэму мясцовага (удзельнага) княжання. З другой паловы XV стагоддзя цэнтралізацыйныя працэсы яшчэ больш паскорыліся, бо набылі вагу агульнагаспадарскія законы.

Вялікаму Княству Літоўскаму быў уласцівы адносна дэмакратычны лад, найвышэйшы ў Еўропе ўзровень развіцця тэорыі права і дасканаласць судовай практыкі, непасрэднымі вынікамі чаго сталіся адсутнасць жорсткай тыраніі, усталяванне абмежаванай манархіі, урадавая абарона грамадзянскіх правоў і свабодаў, набліжэнне да рэлігійнай і этнічна-культурнай цярпімасці ды інш.

Такім чынам, Вялікае Княства Літоўскае — гэта спецыфічнае дзяржаўнае ўтварэнне, што існавала ў XIII—XVIII стагоддзях у геаграфічным цэнтры Еўропы. Пераемніцай гістарычных і культурных традыцый Вялікага Княства з'яўляецца суверэнная Рэспубліка Беларусь.

Кодэкс артыкулаў, паводле якіх дзейнічаў Галоўны трыбунал — найвышэйшы апеляцыйны суд Вялікага Княства (Вільня, 1586)

Прадавалася направа і налева

Вайсковая пракуратура Беларусі шукае трох афіцэраў з базы ракетнай тэхнікі ў пасёлку Коласава. Яны ўкралі каштоўных металаў больш чым на 100 тыс. долараў. Затрыманы начальнік штаба базы падпалкоўнік Г. Лабко, які падазраецца ў крадзяжы цітана і алюмінія. На наступны дзень пасля яго арышта была прызначана праверка базы следчымі вайсковай пракуратуры, але камандзіры на гэты час зніклі: палкоўнік Уладзімір Жыхараў, маёр Генадзь Давідовіч, капітан Генадзь Мурын.

Усе трое зніклых афіцэраў маюць сем'і і дзяцей. Сям'я Жыхарава жыве нават ў Мінску, дзе адзін з яго сыноў вучыцца ў Сувораўскім вучылішчы. Дзве дачкі-школьніцы ў маёра Давідовіча, а ў капітана Мурына трохгадовы сын, маці якога памерла падчас родаў.

Зусім нядзіўна, што камандзіры базы пачалі красці каштоўныя ды каляровыя металы: сыход расейскіх ракетчыкаў праходзіў ва ўмовах бескантрольнасці. Ламалася абсталяванне, прыводзіліся ў непатрэбны стан памяшканні, многа чаго прадавалася направа і налева як салдатамі, так і афіцэрамі.

Не выключана, што праверкі, якія цяпер праводзяцца і ў іншых былых арсеналах расейскіх ракетаў на тэрыторыі Беларусі, высветляць не адно новае злачынства.

"Росквіт Вялікага Княства Літоўскага прыпадае на часы праўлення Вітаўта. Дык хто ён такі?" Гэтае пытанне даслала ў рэдакцыю наш чытач Антаніна Зміткевіч. У рэдакцыі меўся і быццам спецыяльна чакаў вось гэтага выпадку быць надрукаваным артыкул вядомага беларускага гісторыка Сяргея Тарасава, які ўтрымлівае змястоўны адказ на пастаўленае пытанне.

Ставіў аголены меч свой як слуп пагранічны...

"...І каторыя землі на ўсходзе, альбо на захадзе, усе, прыходзячы, кланяліся вялікаму князю Вітаўту. І цар турэцкі даваў яму чэсць вялікую і падарункі многакаштоўныя часта дасылаў магутнаму гаспадару Вітаўту, і другі цар яму хадзілі і слухалі яго. Таксама і князь вялікі маскоўскі ў вялікай ласцы быў з ім, і княжата нямецкія слухалі яго і дапамогу давалі на бітву, дзе яму была патрэба. А яшчэ гаспадар зямлі Малдаўскай і ваявода італійскі былі яму паслухмяны ва Вітаўту" — неад'емная частка сюжэта беларуска-літоўскіх летапісаў XV—XVI стст. Вітаўт быў адзіным за ўсю гісторыю Беларусі князем, якога летапісцы ўшанавалі "Пахвалою". І гэта невыпадкова. Менавіта пры ім старажытнае беларускае гаспадарства стала найбуйнейшай еўрапейскай краінаю, перамагло крыжацкую навалу, усталявала парытэтныя адносіны з Маскоўскім княствам, ставіла сваіх васалаў на Ардынскі стол, нарэшце, тэрытарыяльна раскінула межы ад Балтыйскага да Чорнага мора. Пры Вітаўце была спраўджана ідэя ўсталявання самастойнай праваслаўнай царквы, пісаліся першыя законы, з'яўляліся паэты і асветнікі. Вітаўт — вялікая эпоха ў жыцці нашай дзяржавы.

Нарадзіўся князь каля 1350 г. Яго бацька, князь трокскі і жамойцкі Кейстут, убачыўшы аднойчы сярод дзюнаў і соснаў балтыйскага ўзбярэжжа прыгожую дзяўчыну, закахаўся ў яе з першага позірку. Гэта была жрыца язычніцкага храма багіні Праўрымы — Бірута. Насуперак законам і звычаям Кейстут выкраў яе з храма. Ад таго шлюбу і нарадзіўся Вітаўт — адзін з шасці яго сыноў і чатырох дачок. Можа, за той унынак Кейстуту з цягам часу і давялося прыняць гвалтоўную смерць.

Польшчы была не даспадобы беларускай шляхце і князям. Ягайлу даверу не было, бо яшчэ ў 1382 г. ён, падманам схапіўшы Кейстута, загадаў задушыць трокскага князя ў тым жа крэўскім каземаце. Трапляў у палон да Ягайлы і Вітаўт. Ён таксама сядзеў у Крэве. Але дзякуючы мужнасці жонкі Ганны і самаахвярнасці яе служкі Алены Вітаўту ўдалося ўцячы з вязніцы ў жаночых аплатках. За волю Вітаўта Алена паплацілася жыццём. Яна ведала, на што ішла, а таму сказала князю ў цямніцы: "Ведаю, што мяне чакае, але маёй смерці ніхто не адчуе, а твая смерць была б няшчасцем для Літвы".

Вітаўт вызваліўся з няволі. Але што рабіць без княства, зямель і падданых? Выключныя абставіны прымусілі князя

Жаніцьба Ягайлы і ягоны каралеўскі пасад у Польшчы моцна сапсавалі адносіны братоў. Тым болей што Ягайла меў прэтэнзіі на апостала Літвы, абяцаючы па Крэўскай дамове хрысціць свой народ у каталіцтва. Але і Вітаўт на той час ужо не быў выгнаннікам і ізгоем. Яго пазіцыі ўмацоўваліся з кожным днём, а палітыка на незалежнасць дзяржавы, сцвярджэнне самастойнасці знаходзіла шмат прыхільнікаў. Варажнеча і вайсковыя сутычкі паміж Вітаўтам і Ягайлам, у якіх часта прымалі ўдзел і крыжакі, доўжыліся да жніўня 1392 г. У той знамянальны год браты нарэшце заключылі так званае Востраўскае пагадненне, па якім Ягайлу належала Польшча.

Між тым Ягайла меў на мэце вялікія планы. Яму было цесна ва ўсходніх межах Вялікага Княства. Ён марыў далучыць і землі Кейстута, аб чым дамаўляўся з крыжакамі. А калі надарылася нагода па запросінах польскага Сойма стаць каралём, узяўшы шлюб з князёўнай Ядвісяй, ён з гатоўнасцю пайшоў на гэта. 14 жніўня 1385 г. у Крэве было заключана пагадненне — вунія паміж Польшчаю і Літвою аб уз'яднанні дзвюх дзяржаў. Натуральна, што зверхнасць

княжанне. Гэта прымусіла князя нават прыняць удзел у адным з нямецкіх паходаў. Але ў душы не было спакою і згоды. Ён быў разумны і абачлівы палітык. Таму, калі ад Ягайлы прыйшла прапанова аб міры, па якім Трокскае княства вярталася Вітаўту, вялікі князь не без вагання, але пагадзіўся аднавіць саюз са стрыечным братам. Такім чынам, нанова адбылося яднанне ліцвінаў супроць сваіх спрадвечных ворагаў.

туменамі праз два гады пасля Кулікоўскай бітвы дашчэнту абрабаваў і спаліў Маскву. Праз гэтага хана ўлада Вялікага Княства распаўсюдзілася да Крыма, а многія татары пасяліліся на карэнных беларускіх землях. Сам жа Тахтамыш са сваёй сям'ёю і дружынай доўгі час жыў у Лідзе.

Праўда, не ўсё ў адносінах з татарамі было бязвоблачна, не ўсе бітвы былі пераможнымі. У 1399 г. войскі Вялікага Княства пад зверхнасцю Вітаўта выступілі супроць хана Цімур-Кутлуя. Вялікі князь дапусціў тактычную памылку, дазволіўшы аб'яднацца дзвюм татарскім ордам: Эдыгея і ўласна Цімур-Кутлуя. Колькасная перавага татар ператварылася ў жахлівы разгром літоўскага войска. З 50 князёў, якія ўдзельнічалі ў бітве, 20 загінулі, быў захоплены літоўскі абоз і гарматы. Сам Вітаўт з невялікай дружынаю ледзь застаўся жывы. Разам з тым і татарам гэта перамога вялікай карысці не прынесла. Дайшоўшы да Кіева, дзе яны атрымалі сімвалічны выкуп у 530 рублёў, і парабаваўшы землі да Луцка, тумены вярнуліся ў свае ардынскія стэпы.

На пачатку XV стагоддзя актывізаваліся крыжакі. Яны ніколі не пераставалі нападаць на гарады і замкі Вялікага Княства. А тут, пасля абрання ў 1407 г. новага магістра Ульрыка фон Юнінгена, Ордэн пачаў адкрыта рыхтавацца да вялікай вайны з Польшчаю і Літвой. Атрымаўшы палітычную падтрымку ад германскага імператара, Ордэн стаў збіраць рыцараў і наймітаў з усёй Еўропы: Нямеччыны, Чэхіі, Францыі, Англіі, Швейцарыі, назапашваць зброю і правіянт.

Усё гэта не заставалася па-за ўвагаю Вітаўта і Ягайлы. Вялікі князь літоўскі, каб захаваць у тайне і сваю падрыхтоўку да вайны, праводзіў у пушчах вялікія паляванні, дзе ваяры пад выглядам ловаў шліфавалі сваё збройнае ўмельства. Пра

Весткі з Бацькаўшчыны

(нядобрыя, дзіўныя і смешныя)

Створана Рада экспарцёраў Беларусі

21 сакавіка ў Мінзнешэканомсувязяў адбыўся арганізацыйны сход па стварэнню Рады экспарцёраў і імпарцёраў Рэспублікі Беларусь. Яго старшынёю абраны першы намеснік міністра ЗЭС Альберт Дабрамудраў. У Раду ўвайшлі прадстаўнікі буйнейшых прадпрыемстваў-экспарцёраў рэспублікі, знешнегандлёвых фірм, шэрагу арганізацый і ведамстваў.

Рада з'яўляецца кансультатыўным органам пры міністэрстве і створана з мэтай павелічэння эфектыўнасці развіцця экспарту, яго стабілізацыі, развіцця інфраструктуры экспарту, паляпшэння ўзаемадзеяння з экспарцёрамі розных тавараў па пытаннях каардынацыі гандлёвай палітыкі на знешніх рынках.

Адна з галоўных задач Рады — паляпшэнне ўзаемадзеяння МЗЭС з прамысловымі прадпрыемствамі і іх аб'яднаннямі з мэтай забеспячэння найбольш поўнага аб'яднання інтарэсаў дзяржавы і экспарцёраў і ўдзел у гандлёва-эканамічнай дзейнасці з улікам рэгіянальнага развіцця эканомікі Беларусі.

Чарнобыльскі форум

18—22 сакавіка ў Мінску прайшла Першая міжнародная канферэнцыя па радыёлагічных наступствах Чарнобыльскай аварыі. У гэтым вельмі прадстаўнічым форуме ўдзельнічалі каля 1500 спецыялістаў больш чым з 30-ці краінаў свету. Першапачаткова меркавалася праводзіць яе ў адной з заходнееўрапейскіх сталіц. Аднак потым перавага была аддадзена Мінску — з мэтай падкрэсліць, што менавіта Беларусь найбольш пацярпела ад Чарнобыля.

Шарэцкі — акадэмік

У выніку тайнага галасавання на прайшоўшым 6 сакавіка пасяджэнні Акадэміі аграрных навук Беларусі Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Сямён Шарэцкі абраны яе акадэмікам.

Мітрапаліт Філарэт — прафесар

Атэстацыйная камісія Беларускага аддзялення Міжнароднай акадэміі інфармацыйных працэсаў і тэхналогій аднадушна прысудзіла члену гэтай акадэміі Мітрапаліту Мінскаму і Слуцкаму Філарэту, Патрыяршаму Экзарху ўсёе Беларусі і вучонае званне прафесара гуманітарных навук. Так высока ацэнены багаслоўскія працы і педагагічная дзейнасць уладыкі Філарэта, яго грамадская дзейнасць і прапаведніцкія працы.

Буйнагабарытныя зарплаты

На прадпрыемствах Магілёва, каб выканаць загад "бацькі" па выплаце зарплаты да 8 сакавіка, замест грошай прапаноўвалі рабочым розныя прамысловыя і харчовыя тавары.

Напрыклад, рабочым завода "Электраруханік" прапанавалі у кошт заробку браць шматмільённыя мэблевыя "сценкі", дрэваапрацоўчыя станкі, мяккія куткі і іншыя дарагія рэчы. А на аб'яднанні "Хімвалакно" зарплату атрымлівалі парасятамі па 200—400 тысяч рублёў за галаву (жывую).

Нават каровы шалеюць

У Кобрынскім раёне ветэрынары ўжо другі раз за гэтую зіму сутыкнуліся з даволі рэдкай хваробай — шаленствам каровы.

Жывёліну, хворую на шаленства, давялося знішчыць у весцы Мярніца (калгас імя Дзімітрава). Гэты выпадак небяспечны яшчэ і тым, што хвароба магла перадацца чалавеку. Таму ўсіх калгаснікаў, якія мелі кантакт з хворай каровай, давялося шпіталізаваць.

Баі не адбыліся, але пеўняў было шмат

У нядзелю 3 сакавіка ў мінскім парку імя Горкага сабралося шмат народу, каб паглядзець баі пеўняў, якія былі прызначаныя на гэты дзень.

Але з прычыны адсутнасці "байцовых пеўняў" баі не адбыліся, затое публіка змагла падзівіцца на шматлікіх птушак гэтай пароды, якія былі выстаўлены на конкурс. Журы вызначыла лепшых прадстаўнікоў у намінацыях: "самы малы певень", "самы вялікі", "лепшыя ногі", "лепшы грэбень" і "лепшы хвост".

Новы кіраўнік прэсы

У прэс-цэнтры Беларускага Дому друку прайшла першая прэс-канферэнцыя старшыні Дзяржкамітэта па друку ўладзіміра Бельскага.

Для пачатку новы "кіраўнік прэсы" лічыць неабходнасць стварыць моцную прававую базу дзейнасці друку. Ён не адмаўляе магчымасці перагляду дзеючага закону аб друку, што, дарэчы, планавецца і адпаведнай парламенцкай камісіяй.

Пасля "запуску" працоўнага апарату камітэту спадар Бельскі плануе здзейсніць праекты стварэння ЦБК на Палессі, камп'ютарнага цэнтру і Прэсс-банка. Выказваючы свае адносіны да "дабраахвотнай" эміграцыі шэрагу газэт у Летуву, старшыня Камітэту адзначыў, што будзе садзейнічаць усе перыядычныя выданні, дзяржаўныя і прыватныя, не толькі выдаваліся на тэрыторыі Беларусі, але і карысталіся падтрымкай з боку дзяржавы. Дзяржкамдрук плануе стварыць газэту "Беларуская прэса", якая будзе паведамляць навіны выдавецкага свету і сваёй працы. Спадар Бельскі адзначыў, што не пакіне свой пост, пакуль не здзейсніць усе планы. Калі ўлічыць масштабы задуманага і закрыць вочы на яго несупадзенне з ідэямі другіх "сяброў" друку у РБ, то, напэўна, Уладзімір Пятровіч у новым крэсле надоўга засядзіць.

Увага: клуб "Будзем здаровы!"

Рыжскі беларускі фізкультурна-аздараўленчы клуб "Будзем здаровы!" пры газеце "Прамень" (філіял мінскага клуба "Саратнік") запрашае да сябе сяброў.

Праграма клуба:

— аздараўляльнае мышленне,
— закальванне псіхалагічнае і фізічнае,
— йёгаўскія прыёмы аздараўлення,
— асваенне класічнага масажа і самамасажа,
— аздараўленчая сістэма П. Іванова.

Жыццё як подзвіг...

Ён ніякавата перамінаўся ў бязлюдным яшчэ пакоі Дома Рэйтэрна: стомлены выгляд, па-дарожнаму апрануты — ну прама з карабля на бал... беларускага мастацтва. Праўда, наступіў ужо другі дзень свята. А ў першы, калі тут гучалі ўрачыстыя прамовы, пенілася шампанскае, ён яшчэ плыў. Колькі той дарогі ад Швецыі да Рыгі — раз скокнуць, а Карабель затраціў на яе цэлы дзень. Награмаздзілася льда, што ледзь прыпхнуўся.

Не было на адкрыцці выставы "Маю гонар" і мяне. Такая "агульнасць абставін" прывяла да таго, што мы разгаварыліся. Мы — гэта ён, Ян Кузміцкі, мастак-беларус, і я — Лявон, проста беларус. Ён водзіць пэндзлем, я крэмзаю крыху таней, пяром. Але гэтыя разыходжанні ў дробязях не памяшалі нам пасябраваць.

Я не мастак пісаць пра мастацтва. Мне больш падабаецца глядзець на прыгожыя малюнкі. Каб паймець ад гэтага найбольшую асалоду, за апошнія грошы з'ездзіў у дзе там тую Феадосію, у галерэю Айвазоўскага. Вось чым з'яўляецца асабіста для мяне мастацтва. Гэтак жа высока стаўлюся і да саміх мастакоў. Калі мець на ўвазе Яна Кузміцкага, то многія заўважылі, што ён не ардынарны, своеасаблівы майстра. Аб гэтым сведчаць многія яго палотны. Уражаныя яго выставай у Ізраілі, журналісты запыталі: што вы закончылі, у каго вучыліся такой здзіўляючай тэхніцы жывапісу? На што атрымалі збянтэжыўшы іх адказ: мой настаўнік — жыццё. Яму не паверылі, вырашылі, што жартуе. Але гэта так: Ян Кузміцкі не мае прафесійнай адукацыі. Вучыўся ў розных прыватных студыях, па савету спецыялістаў у вышэйшую навуковую ўстанову паступаць не стаў. Вопытныя педагогі папярэджвалі, што набываючы прафесіяналізм, ён згубіць нешта большае — сваю непаўторнасць.

Такімі, калі праводзіць нейкую паралель, былі пісьменнікі Максім Горкі, Якуб Колас і інш., — людзі ад зямлі, непадражальныя, ні на каго не падобныя, а пагадзіцеся: якая глыбіня, які талент! Гэдакі і Ян Кузміцкі. Ён і жывапісец, і добры скульптар. Нешта запазычыў у кубістаў, але яго працы далёкія ад матэматычнай дакладнасці і рацыянальнасці. Наадварот, яны вельмі эмацыянальныя. Падчас, яго малюнкі напамінаюць дзіцячыя — так непасрэдна ў іх успрымаецца мір. Як сказаў сам Ян, у яго палотнах злучаюцца ўражанні з унутранымі перажываннямі.

Але хопіць пра гэты бок справы, тым больш што я не мастак, як сказаў аб гэтым вышэй, і таму не змагу зрабіць глыбокі аналіз мастацкіх вартасцяў прац Кузміцкага. Лепш раскажу пра жыццёвы лёс гэтага чалавека, пра тыя матывы, якія пабудзілі яго ўзяцца за пэндзаль.

Радзіма Яна Кузміцкага — ваколіцы невялічкага гарадка Жалудок на Гродзеншчыне. У гэтыя мясціны ўрасліся карані яго цяжкага дзяцінства. Немаўляці было ўсяго два тыдні, як раптам памерла маці. Трэба ж было як-нібудзь узгадаваць сіраціну. За такую справу бярэцца 90-гадовая бабуля. Гэта быў 1934-ы год. У душы людзей усё больш западала трывога і занепакоенасць ад сталінскага тэрору і ваенных пагроз з боку фашысцкай Германіі. Кожны думаў больш пра сябе і дзе тут каму дбаць пра адзінокае дзіця. Нікому ён не быў патрэбен на сваёй радзіме. Галадаваў, ліў слёзы, змешаныя з крывёю. Ён, як здзічэлы звер, змагаўся за сваё выжыванне: вырываў у дзяцей кавалкі хлеба. У сцюжу нацягваў парваную фуфайку, быў заскарузлым і абарваным.

— Усё было супраць мяне — і людзі, і мая натура, усё вяло да майго скончэння, — успамінае Ян. — Але мая, вырасшая ў такой атмасферы, душа не паддалася гэтым звярыным катаванням, у ва мне не змаглі ўбіць пачуцці і эмоцыі, не сумелі вырваць усё прыгожае з маёй душы, чым мяне надзяліў Бог. Гэта засталося на ўсё жыццё.

І далей было не лепш. Калі ён бадзяўся па чужых людзях, яму давалі самыя горшыя работы. Больш усяго баяўся пасці ноччу коней. Глядзеў на Месяц сваімі дзіцячымі вачыма і думаў: чаму свет, такі вялізны, не зможа прыхіліць адну маленькую душу, чаму конь не мае крылаў, каб унесці мяне ў невядомы свет. Так ён разважаў сам з сабою, лежучы на сырой зямлі, прыхілёны да сцюдзёнай мяжы, як да маці, калі другія дзеці спяць пад цёплай мяккай коўдрай. Будзілі яго ўдарамі ботаў, гаўканнем сабак, якімі яго шукалі. Ён не мог плакаць, бо не было ўжо слёзаў, яго пакідалі знясіленага і збітага так, што не мог ісці. Ляжаў да раніцы пад белым густым туманам. Крыху адляжаўшыся, дапаўзаў да хлева з сенам і там лечыў сябе. Нікому ён не быў патрэбны, ніхто яго не шукаў і не клапаціўся аб яго будучыні. І гэта ў яго 14 гадкоў, калі ён многае разумеў. І толькі ў 1950 годзе яго "здалі" у школу ФЗН у Калінінградзе. Праз год ён падчас няшчаснага выпадку страціў нагу. Здавалася, гэта была капітуляцыя, чакала яшчэ больш цяжкае і жорсткае жыццё. Але ён не скарыўся, бо так было трэба Богу.

Хутка Янка трапіў у Польшчу, а адтуль — у Аўстрыю. Потым пераехаў у Ізраіль. І на гэтай святой зямлі ён як бы нараджаецца занава: тое, што насіў усё жыццё ў сваёй душы, — крыўды, слёзы, кроў, мукі, перажыванні — пачаў перадаваць гэтыя цяжкія пачуцці на палатно.

Зараз пасля доўгіх год шукання сябе, вандровак па многіх краінах, жыве ў паўночнай Швецыі, у горадзе Уупсале. Доўгі час не мог атрымаць віда на жыхарства. Набраўшыся адвагі, напісаў ліст Каралеве, у якім прасіў паспрыяць рашэнню яго пытання, што падцвердзіла б дэмакратычнасць шведскіх законаў. Пасланне мастака ўсчуліла Каралеву. Від на жыхарства быў дадзены.

У горадзе, дзе абаснаваўся мастак, знаходзіцца яго зімовая кватэра. З зімою звязана арганізацыйная і выставачная дзейнасць. Творыць жа ён вясною і летам у сваёй майстэрні ў мястэчку Араві (Фінляндыя), дзе піша малюнкі, робіць скульптуры, працуе ў тэхніцы монатыпіі.

Нядаўна мастак пабываў у тых мясцінах, дзе нарадзіўся. З'ездзіў у родную вёску Багданаўка, зразумеў, што не можа трымаць крыўды ні на аднавякоўцаў, ні на родзічаў за іх тыя здзекі.

Зараз Ян Кузміцкі — мастак-беларус з сусветным імем. Яго палотны знаходзяцца ў прыватных калекцыях Амерыкі, Італіі, Францыі, Англіі, Аўстрыі, Ізраіля, Германіі, Польшчы, Фінляндыі, Швецыі, Нарвегіі, Даніі, Аўстраліі. Вось як далёка і шырока ступіў у сваёй мастацкай дзейнасці наш зямляк. І ў Беларусі яго творы набылі Нацыянальны мастацкі музей РБ, мастацкія музеі Гродна, Віцебска, Мінска...

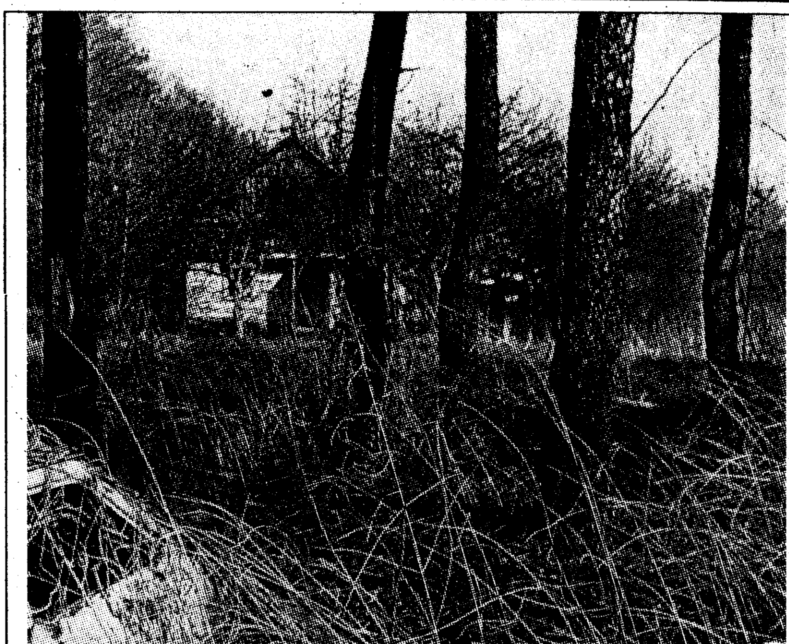
Калі я ўпершыню стрэў мастака, ён мне паказаўся чалавекам, які няблага пражыў на свеце, і што ўсё, што мае, нібыта само сабою лезла яму ў кішэні. Зараз, хай даруе мяне Ян за такое прызнанне, я думаю аб ім зусім па-другому, — так, як і напісаў. Гэта чалавек подзвігу, прыклад для нас.

На здымку уверсе: Яніс са сваёю жонкаю — прыгажуняй з Гародні Клеўжыц Аленай. Іменна яна прабудзіла ў мастаку невядомыя да гэтай пары творчыя пачуцці, якія ён па-новаму адчуў. Яна вельмі цікавы чалавек са своеасаблівым поглядам на жыццё. Яе глыбокае разуменне творчасці дапамагае Януку ў яго рабоце. Што ж, парадуемся за яго. Да свайго шчасця ён ішоў усё свае цяжкае, напалову з мукамі, жыццё і нарэшце напаткаў яго.

На здымку ўнізе: малюнак мастака Яна Кузміцкага "Вывяржэнне".

Дзесяць гадоў назад (1986) адбылася чарнобыльская трагедыя

Тут небяспечная зона!

Поўнасцю разрушаную атамнаю бомбаю Хірасіму пачалі адраджаць праз некалькі год пасля выбуху. Праз 10 год гэта быў ужо горад амаль былой велічыні, нягледзячы на тое, што каля 130 тысяч чалавек загінулі тут ад радыяцыйнага паражэння і ўзрыўной хвалі. Узрыў аднаго з чатырох рэактараў Чарнобыльскай АЭС у ноч на 26 красавіка 1986 года не знішчыў ніводнага жылога дома і нават не прыпыніў работу самой АЭС. Але праз дзесяць год пасля гэтай аварыі спустошаныя эвакуацыяй гарады і сёлы прылягаючых да Чарнобыля раёнаў Украіны і Беларусі застаюцца пустымі.

Жыць на гэтай тэрыторыі, правышаючай 1000 кв. км і моцна забруджанай радыёнуклідамі, нельга яшчэ 300—400 гадоў. Тут будуць працаваць толькі эколагі і генетыкі, вывучаючыя ўздзеянне розных узроўняў хранічнай радыяцыі на расліны і жывёл. Эканамічны "кошт" чарнобыльскай аварыі за дзесяць год склаў, па падліках экспертаў, каля 200 млр. $. Але гэта былі толькі расходы і страты першага дзесяцігоддзя. Чарнобыльская аварыя будзе збіраць сваю даніну, выплачваемую не толькі грашыма, але і жыццямі людзей, яшчэ некалькі стагоддзяў.

Гэта ўсяго толькі адзін бок так называемых "вынікаў Чарнобыля". Любыя катастрофы, здараючыяся з

павучальны. Першы адчуваецца адразу, але ўрокі з яго робяцца толькі праз многа год. Іменна так, праз урокі аварый і трагедый, рухаецца наперад наша тэхнагенная цывілізацыя. Дзесяцігадовая гадавіна чарнобыльскай катастрофы дазваляе ужо глянуць на яе вынікі таксама і з другога, больш аб'ектыўнага боку.

Прамы эфект чарнобыльскай аварыі быў вельмі цяжкім: дзесяткі людзей загінулі ад вострай праменевай хваробы, сотні тысяч жыхароў былі апраменены, каля 130 тысяч украінцаў і беларусаў былі эвакуіраваны з моцна забруджаных тэрыторый адразу пасля аварыі і каля 100 тысяч — у паследуючыя чатыры гады. Велізарныя тэрыторыі трох дзяржаў былі выключаны з сельскагаспадарчага выкарыстання.

Ёсць і косвенны эфект Чарнобыля. Ён распаўсюдзіўся па ўсяму свету. Было замарожана будаўніцтва многасці атамных электрастанцый, адкладзены праекты атамнай электрыфікацыі многіх краін, амаль паўсюдна прыпынены праекты атамных станцый цеплазабеспячэння, якія трэба было будаваць вакол буйных гарадоў...

Дзесяць гадоў з дня жудаснай Чарнобыльскай трагедыі. Самыя жывапісныя мясціны роднй Беларусі сталі непрыгоднымі для жыцця. Там, дзе чуліся звонкія дзіцячыя галасы, дзе пеліся песні, дзе пахары аралі зямлю, зараз адно запусценне. Свішча вецер у апусцеўшых хатах, чэзнуць дрэвы і расліны. Людзі пакінулі гэты край, гаруюць там, дзе і без іх цесна, усе дзесяць год аплакваюць свой горкі лёс. Не прывядзі бог зведаць каму-нібудзь тое, што звалілася на плечы беларусаў, трапіць у такое жудаснае становішча, пакінуць усё, да чаго прыкіпела сэрца, і ехаць некуды туды, да чаго не ляжыць душа. На ўсё застаўшаеся жыццё ім быў і будзе мілым толькі іх край.

Палітычнае рашэнне Украіны

Міністр замежных спраў Украіны Генадзь Удавенка заявіў, што Украіна прыняла палітычнае рашэнне аб вывядзенні Чарнобыльскай АЭС з эксплуатацыі. "Мы хочам падкрэсліць, што гэта важная ў палітычным, тэхнічным і сацыяльным плане справа", — адзначыў ён.

Па словах Г. Удавенка, думка заходніх экспертаў аб тым, што прыпыненне рэактараў ЧАЭС вырашыць праблемы закрыцця станцыі, няправільная. Для вырашэння гэтай праблемы неабходна стварыць міжнародны тэхнічны цэнтр. Ён у чарговы раз падкрэсліў, што Украіна не можа самастойна забяспечыць фінансаванне мерапрыемстваў

ГАРАСКОП ДРУІДАЎ

Вярба

(1—10 сакавіка, 3—12 верасня)

Назва яе ад індаеўрапейскага слова уэрбас — гнуць, віць. Вярба мае 170 відаў, яна надзвычайна жывучая. Не выпадкова менавіта вярбой выганялі ўпершыню ў поле кароў. Паганскую моц вярбы не змагла перамагчы нават царква і вымушана была свяціць яе перад вялікаднем.

Друіды ўбачылі ў прыродзе вярбы і ў характары людзей, якія нарадзіліся ў першыя дзесяць дзён сакавіка (пачатак новага года па календары старажытных славян) і 3—12 верасня, падабенства. Вярба ўяўлялася ім паэтычнай асобай: пераменлівай, капрызнай, задуменнай, поўнасцю залежнай ад настрою. А таму вярба — не найлепшы спадарожнік у жыцці. Да таго ж яна не прызнае кампрамісаў. Часам вярба падаецца нам безабароннай, безраднай. Але гэта толькі зман, так як яна добра ведае, чаго хоча. І дамагаецца ўсімі спосабамі, нават спрабуе абманіць ці адурачыць, выдаючы сябе за гарамыку. Людзей уражвае меланхолія вярбы, якая прагне кахання і хоча, каб дзеля яе ахвяравалі сабой. Існуе нават такі сказ "чалавек вярбовага сэрца" — той, хто можа лёгка закахацца.

Ліпа

(11—20 сакавіка, 13—22 верасня)

Ліпу не выпадкова называюць дрэвам, якое корміць, абувае, лечыць. Ліпы растуць галоўным чынам ля хат. Як лічылі старажытныя славяне і германцы, гэтыя дрэвы захоўвалі людзей і будынкі ад пяруноў і злых духаў.

Друіды зцвярджаюць, што тыя, хто нарадзіўся ў другой дэкадзе сакавіка (11—20) і перад восенскім (асеннім) раўнадзенствам (11—22 верасня), маюць сваім прататыпам сярод дрэў ліпу. Чалавек-ліпа спакойны, падатлівы, ураўнаважаны, хоць крыху баязлівы і бязвольны. Але ён цешыцца сімпатыяй, таму што спрыяе добраму настрою, дапамагае зняць напружанне — трывала слухае споведзь, не крытыкуе, прымае блізкіх такімі, якімі яны ёсць, і не губляюцца, калі яго падвядуць ці абманяць яго надзеі. Такі чалавек хутка даруе. Да таго ж ён інтэлегенцен, мае талент арганізатара.

Садзіце і расціце ліпкі!

Дуб

(21 сакавіка)

Людзі, якія нарадзіліся ў час вясенняга раўнадзенства, сваёй пастаццю, здароўем, веліччу і годнасцю параўноўваюцца з дубам. Яны адважныя, стрыманыя і шчодра надзялёныя воляй як у сэнсе імкнення да незалежнасці, так і ў сэнсе ўмення падначаліць усё для дасягнення пастаўленай мэты. Дубы — гасцінныя і ветлівыя, ім спадабаецца адчуваць сябе гаспадарамі, верныя ў сяброўстве. Але ў каханні яны непастаянныя, таму што самі становяцца ахвярамі захаплення, лічачы кожны раз, што гэтае каханне "ужо назаўсёды". Захапляюць такіх людзей канкрэтныя справы, думаюць яны цвяроза і ясна, не пазбаўлены інтуіцыі.

Але дубы маюць і адмоўныя рысы характару. Яны не ўмеюць быць эластычнымі, не ўмеюць прабачаць, з-за чаго маюць шмат клопатаў, а маглі б дамагчыся значна большага, калі б былі дыпламатамі. Дубы кансерватары, што зрасліся са сваім асяродкам і нічога не жадаюць мяняць. Нежадана ўспрымаюць змяненні, жыццё другіх іх мала цікавіць, самае важнае — уласныя праблемы.

АГАРОД НА ПАДАКОННІКУ

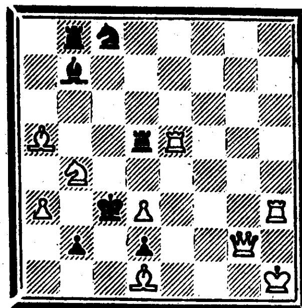
Пятрушка ўтрымлівае вітаміну С больш, чым некаторая іншая садавіна і гародніна, а ў сельдэрэі акрамя караціну і аскарбінавай кіслаты ёсць вельмі каштоўны вітамін U.

Узімку і ранняй вясной пятрушку і сельдэрэй можна вырошчваць дома, на падаконніку. Караняплоды (з паабразанымі лісцямі і 3—4-сантыметровымі чаранкамі) высаджваюць у звычайныя гаршкі для кветак. Верхавінкавую пупышку пры гэтым пакідаюць на паверхні. Садзіць такім чынам можна як каранёвыя, так і лісцевыя гатункі пятрушкі і сельдэрэю. Дробныя карані перад пасадкай у гаршчок неабходна звязаць у пучок. Паліваць расліны трэба адзін раз у 8—10 дзён, па магчымасці не намочваць пры гэтым лісце. Больш частае паліванне, а таксама занадта высокая (вышэй за 22⁰) тэмпература паветра могуць прывесці да пажаўцення і адмірання лісця. Свежая зелень з'яўляецца звычайна праз 2-3 тыдні пасля пасадкі. Найбольш інтэнсіўна яна расце ў першыя 15—35 дзён і ўтрымлівае самую вялікую колькасць вітамінаў. У гэты перыяд і трэба яе зразаць.

Праз 45 дзён караняплоды ўбіраюць, замест іх садзяць іншыя.

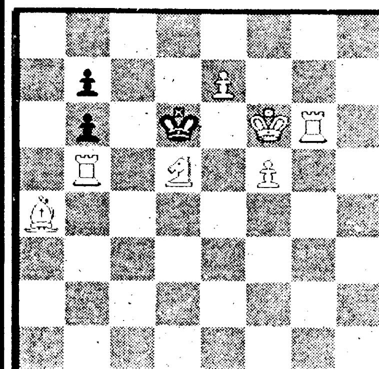
На працягу 1—1,5 месяца карані для пасадкі звычайна захоўваюць

Аматарам шахмат

Хто рашыць за 3 хвіліны — выдатна.

Мат у 2 хады.

Толькі два крокі да перамогі ў гэтай задачы нашага даўняга аўтара з Гомеля Уладзіміра Румко. Але якія гэта крокі! Той, хто знойдзе іх, напэўна адчуе сапраўдную асалоду. За справу, аматары шахматных задач!

Мат (шахматны) за два хады.

Белыя: Kpf6, Лb5, Лg6, Kd5, Ca4, пп. e7, f5 (7).

Чорныя: Kpd6, пп. b6, b7 (3).

Заснавальнік і выдавец — таварыства беларускай мовы "Прамень"
Выходзіць адзін раз у месяц.
Газета "Прамень" зарэгістравана ў Міністэрстве юстыцыі Латвійскай Рэспублікі N 1596 як выданне для беларусаў Латвіі
Падпісны індэкс 1050
Тыраж 3000 экз.
Рэдакцыя не рэцэнзуе, не вяртае рукапісы, малюнкі і здымкі.
За звесткі у рэкламных аб'явах адказнасць нясе рэкламадаўца.
У розніцу цана 5 сантымаў.
Набор і вёрстка ў камп'ютэрным цэнтры акцыянернага таварыства "Прэсэс намс". Надрукавана ў друкарні а/т "Прэсэс намс".
Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках "Праменя", не заўсёды супадаюць.